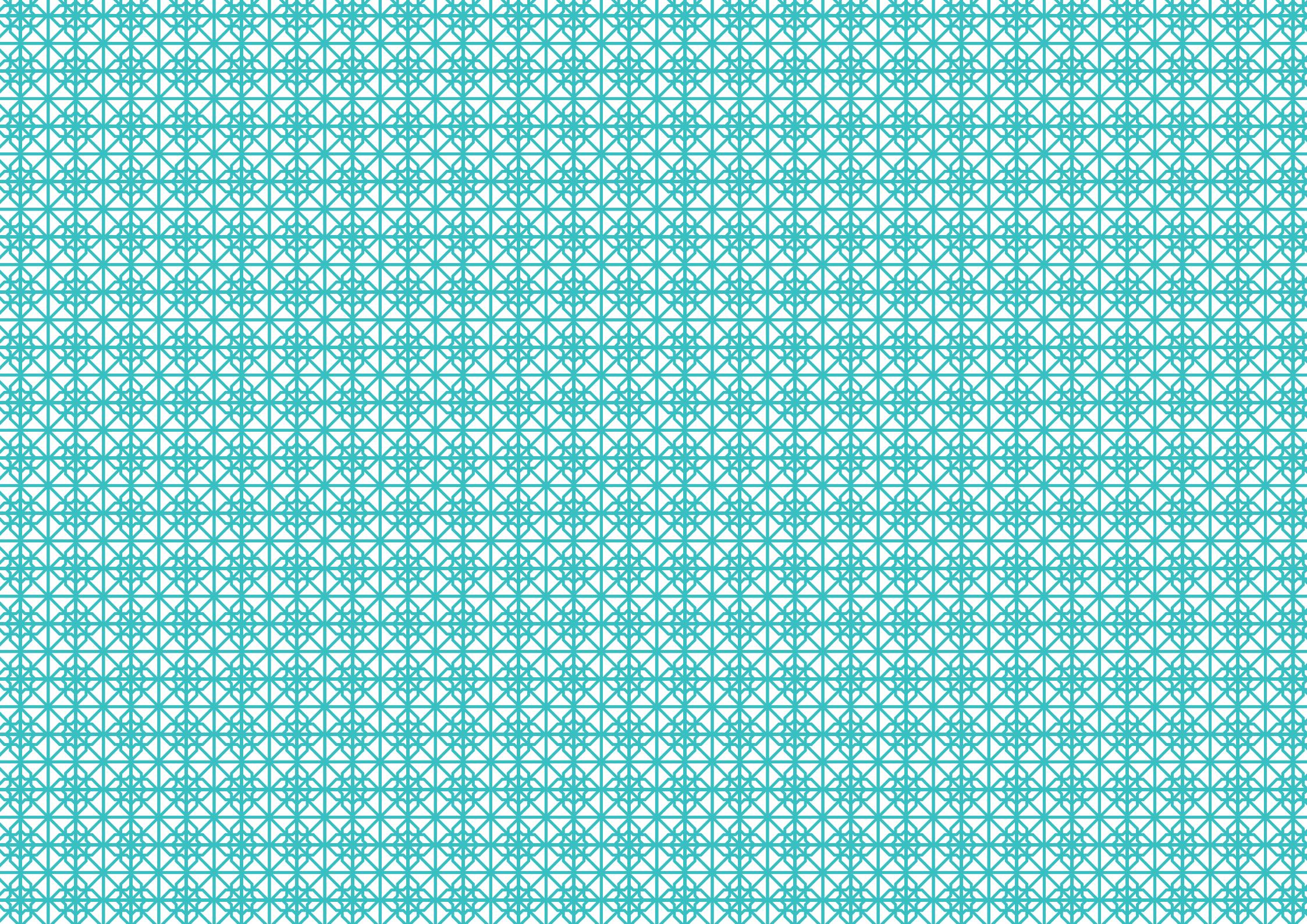

DENKEND AAN NEDERLAND

Verkiezingsprogramma DENK
2017-2021

DENKEND AAN NEDERLAND

Verkiezingsprogramma DENK
2017-2021

INHOUDSOPGAVE

4	Voorwoord
7	Thema's
13	1 Een inclusieve samenleving waarin wij elkaar accepteren
19	2 Een lerende samenleving waarin wij ieders talent benutten
27	3 Een gezonde samenleving waarin wij zorg dragen voor elkaar
33	4 Een sociale samenleving waarin wij oog hebben voor elkaar
39	5 Een veilige samenleving waarin mensen zich vertrouwd en geborgen voelen
45	6 Een ondernemende samenleving waarin het MKB bloeit
51	7 Een leefbare samenleving waarin mensen betaalbaar prettig en gemengd wonen
57	8 Een rechtvaardige samenleving die internationaal rechtvaardigheid bevordert
61	9 Een democratische samenleving waarin de stem van alle burgers wordt gehoord
67	10 Een duurzame samenleving waarin wij omkijken naar onze omgeving
67	Special Caribisch Nederland
	De Caribisch-Nederlandse samenleving waarin alle burgers gelijkwaardig zijn

Voorwoord

Denkend aan Holland
zie ik breede rivieren
traag door oneindig
laagland gaan,

rijen ondenkbaar
ijle populieren
als hooge pluimen
aan den einder staan;

en in de geweldige
ruimte verzonken
de boerderijen
verspreid door het land,

boomgroepen, dorpen,
geknotte torens,
kerken en olmen
in een grootsch verband.

de lucht hangt er laag
en de zon wordt er langzaam
in grijze veelkleurige
dampen gesmoord,

en in alle gewesten
wordt de stem van het water
met zijn eeuwige rampen
gevreesd en gehoord.

'Herinnering aan Holland' van Hendrik Marsman

'Denkend aan Nederland' is de titel van het verkiezingsprogramma van DENK dat voor u ligt. Met een eerbetoon van mijn zijde aan het inspirerende gedicht '**Herinnering aan Holland**' van Hendrik Marsman.

Marsman schreef dit gedicht tijdens zijn verblijf aan de Middellandse Zee rond 1936. Regels en woorden die wij 80 jaar later, anno 2016, nog steeds kunnen herkennen wanneer wij denken aan het karakteristieke landschap van Nederland.

Inmiddels is er in die 80 jaar tijd ook heel veel veranderd. Technologische ontwikkeling heeft ons veel voorspoed gebracht. Sociaaleconomische ontwikkeling heeft ons meer bestaanszekerheid opgeleverd. Internationale samenwerking heeft ons meer welvaart gebracht. Migratiestromen leiden er toe dat de demografie en identiteit van Nederland constant aan verandering onderhevig zijn. Wanneer nostalgisch verlangd wordt naar het verleden wordt vergeten dat een ieder van ons zich ontwikkelt, dat de samenleving zich ontwikkelt, dat ons land zich ontwikkelt en de wereld zich ontwikkelt. Daarom gaan wij vooruit. De tijd tikt namelijk vooruit en niet terug.

Want wanneer ik denk aan Nederland, denk ik vooruit. Vooruit om van Nederland - ons land - een mooier land te maken. Een land waar rechtvaardigheid, gelijkwaardigheid en onderlinge solidariteit de belangrijkste bouwstenen zijn voor onze samenleving. Dat is de reden waarom wij als titel voor ons verkiezingsprogramma '**Denkend aan Nederland**' hebben gekozen.

Denkend aan Nederland zie ik een **inclusieve samenleving**, waarin Hendrik en Hannane bij gelijke geschiktheid

evenveel kans maken op een baan. Een samenleving waarin institutioneel racisme benoemd wordt en discriminatie, op welke grond dan ook, keihard wordt aangepakt. Een samenleving waarin een ieder zichzelf kan zijn, waarin iedereen gelijkwaardig wordt behandeld, waarin het niet uitmaakt waar je (voor)ouders zijn geboren en waarin mensen hun afkomst niet hoeven te verloochenen om onderdeel te zijn van de samenleving. Een samenleving waarin de gemeenschappelijke identiteit, namelijk ons staatsburgerschap van het Koninkrijk der Nederlanden, de boventoon voert in plaats van het hokjes- en vakjesdenken. Een samenleving waarin een ieder wordt ingesloten en niemand wordt uitgesloten. Een samenleving gestoeld op wederzijdse acceptatie en respect voor elkaar.

Denkend aan Nederland hoor ik een **lerende samenleving** waarin meester Rik voor een brede brugklas staat, waarin leerlingen met verschillende achtergronden en diverse milieus naast elkaar en van elkaar leren. Een samenleving waarin meer aandacht wordt geschenkt aan onze migratiegeschiedenis en ons slavernijverleden. Een samenleving waarin het talent dat een ieder bezit wordt erkend en ontplooid. Een samenleving die blijft investeren in onze kennis en de toegankelijkheid van het onderwijs.

Denkend aan Nederland droom ik over een **gezonde samenleving**, waarin verpleegkundige Thea rekening houdt met de wensen en eisen van tante Latifa. Niet het systeem maar de mens wordt leidend. Een samenleving die de zorg en zorgbehoefenden niet ziet als kostenpost en ballast, maar als opbrengst en als symbool voor beschaving.

Denkend aan Nederland zie ik een **sociale samenleving**, waarin het werk van Mark en Murat loont. Een samenleving

waarin iedereen naar draagkracht bijdraagt en vermogens eerlijker worden belast. Een samenleving waarin wij omkijken naar elkaar als iemand het moeilijk heeft.

Denkend aan Nederland wil ik een **veilige samenleving**, waarin Anke en Mariam veilig over straat kunnen op elk moment van de dag en de nacht. Een samenleving waarin wij ons vertrouwd en geborgd voelen.

Denkend aan Nederland zie ik een **ondernemende samenleving**, waarin de ondernemers Joop en Hassan volop bijdragen aan de groei van onze economie. Het mkb is de banenmotor van Nederland en in plaats van in te zetten op multinationals die zichzelf prima kunnen redden, zetten wij ons in voor het kleinbedrijf.

Denkend aan Nederland wil ik een **leefbare samenleving**, waarin Pieter en Shirley prettig naast elkaar wonen. Een samenleving waarin wijkbewoners weer inspraak en zeggenschap krijgen en waar wordt geïnvesteerd in de wijk.

Denkend aan Nederland wil ik een **internationaal rechtvaardige samenleving**. Een samenleving die weer aanzien krijgt op het internationaal podium als gidsland. Een samenleving die als relatief klein land de veranderende verhoudingen in de wereld heel goed in de gaten heeft en daarop als geen ander land weet te anticiperen.

Denkend aan Nederland eis ik een **democratische samenleving** waarin iedereen wordt gehoord en waarin rekening wordt gehouden met de stem van minderheden. Een samenleving waarin de burgers de democratische rechtstaat en de instituties die daarbij horen weer vertrouwen.

Denkend aan Nederland wil ik een **duurzame samenleving** omdat ik dat toekomstige generaties gun. Een samenleving waarin het natuurlijk en menselijk kapitaal waar wij gebruik van kunnen maken ook voor toekomstige generaties beschikbaar blijft.

Als laatste maar niet als minste: denkend aan Nederland denk ik niet alleen aan het Europese deel van ons Koninkrijk, maar ook aan het Caribische deel. Wij geven de **Caribisch-Nederlandse samenleving** meer zeggenschap en ondersteunen hen meer op allerlei gebieden zonder ons neokolonialistisch te gedragen.

Dit is het Nederland waar ik aan denk. Het land waar wij onlosmakelijk deel van uitmaken en uit van zullen blijven maken. Ik denk met liefde aan Nederland met mijn hart. Vanuit plichtsbesef en verantwoordelijkheidsgevoel. Samen met alle DENK'ers zal ik mij keihard blijven inzetten om ons ideaal van rechtvaardigheid, gelijkwaardigheid en onderlinge solidariteit dichterbij te brengen. Dat kunnen wij alleen door fier overeind te staan, de rug recht te houden, ons te laten horen en elkaar vast te houden in deze strijd. Want als er iets is wat wij hebben geleerd is dat verandering niet vanzelf gaat. 15 maart 2017 biedt Nederland ons allemaal een unieke kans. Ik nodig u uit om samen met ons geschiedenis te schrijven!

Tunahan Kuzu
Lijsttrekker en politiek leider DENK

Beste Nederlanders,

Voor u ligt het eerste verkiezingsprogramma van DENK. Het programma waarin wij onze ideeën voor het Nederland van de toekomst uiteenzetten en dat richtinggevend zal zijn voor onze politieke activiteiten in de komende vier jaar. Het programma is tot stand gekomen in een maandenlang proces van overleggen, raadplegen van experts, werkbezoeken en vijf regiobijeenkomsten in Rotterdam, Amsterdam, Utrecht, Eindhoven en Enschede voor DENK-leden. Als voorzitter van de programmacommissie heb ik met trots en plichtsbesef dit proces mogen begeleiden. Langs deze weg wil ik, mede namens de andere leden van de programmacommissie, iedereen die aan dit proces heeft bijgedragen bedanken. Het is mijn stellige overtuiging dat DENK met dit programma een bijdrage zal leveren aan een mooiere toekomst van ons prachtige land. Mijn taak als voorzitter van de programmacommissie zit er op, maar ik zal mij, samen met alle DENK-leden en betrokken Nederlanders, met veel toewijding dienstbaar blijven maken voor ons land, voor onze toekomst en voor u.

Stephan van Baarle MSc.
Voorzitter programmacommissie
verkiezingsprogramma 2017-2021

DENK WIL DAT DE TERM INTEGRATIE WORDT
VERVANGEN DOOR WEDERZIJDSE ACCEPTATIE.

DENK BENOEMT EN BESTRIJDT HET INSTITUTIONEEL
RACISME IN ONZE MAATSCHAPPIJ.

OMDAT DE ZWIJGENDE MEERDERHEID BLIJFT ZWIJGEN,
IS HET GELUID VAN DENK HARDER NODIG DAN Ooit.

DENK STAAT VOOR EEN SAMENLEVING
WAARIN IEDEREEN ZICHZELF KAN ZIJN.

Migratie is van alle tijden...

De mening van Nederland...

1 EEN INCLUSIEVE SAMENLEVING WAARIN WIJ ELKAAR ACCEPTEREN

Migratie is van alle tijden

De geschiedenis van ons land wordt al eeuwen gekenmerkt door de aanwezigheid van migranten. Een van de vroegste voorbeelden hiervan is de grote volksverhuizing in het begin van de middeleeuwen. Later, in de 16^e en 17^e eeuw, zochten vele verdrukte protestanten, Joden en andersdenkenden uit Oost-Europa, Zuid-Europa en de Zuidelijke Nederlanden hun toevlucht in het destijds als zeer tolerant bekend staande Nederland.

De problematisering van diversiteit

De aanwezigheid van deze migranten heeft direct geleid tot de successen van ons land in de 17e eeuw. Want de komst van verschillende mensen betekende ook de komst van verschillende ideeën die botsten en samenvloeiden. Van de creativiteit en dynamiek die daaruit voortkwamen, profiteren wij nog steeds. Maar waar diversiteit tijdens die periode in onze geschiedenis wordt gezien als kracht, wordt de diversiteit als gevolg van de komst van migranten in de laatste decennia en nu geproblematiseerd. Te vaak wordt de hedendaagse diversiteit op een onrechtvaardige wijze gelijkgesteld met achterstand, cultureel conflict en wangedrag.

De kracht van diversiteit

Het is de overtuiging van DENK dat de rijkdom aan diversiteit in ons land een prachtige belofte doet voor morgen. Want waar verschillende inzichten met elkaar botsen, wordt tunnelvisie voorkomen en creativiteit gevoed. Daar worden vragen vanuit vele perspectieven bestudeerd en worden oplossingen op verschillende manieren bekeken. Zo komt een innovatief proces tot stand dat voortkomt uit het samenkommen van vele achtergronden: mannen en vrouwen, mensen met en zonder migrantenachtergrond, gelovigen en ongelovigen en jongeren en ouderen.

Dát is de kracht van diversiteit die volgens DENK zo veel beter moet worden benut in het bedrijfsleven, het onderwijs, de politiek en in de samenleving als geheel. Want in een globaliserende wereld is het benutten van al het potentieel een economische en sociale noodzaak. En in een samenleving waarin het gebrek aan gelijke vertegenwoordiging tussen groepen in besluitvormende plekken heeft geleid tot een vertrouwensbreuk tussen burgers en de politiek, is het betrekken van alle groepen mensen de enige manier om vertrouwen te herwinnen.

Fundamenteel ander maatschappijbeeld

DENK hangt daarom een fundamenteel ander maatschappijbeeld aan dan het maatschappijbeeld dat ons wordt voorgesloten door veel politieke partijen, de meeste media en onverlichte wetenschappers. Want diversiteit is alleen een probleem voor hen die Nederland zien als onveranderlijk, met een statische cultuur en een eenvormige identiteit. DENK doet daar niet aan mee, want het enige dat zeker is, is dat onze samenleving door de geschiedenis heen gelukkig geen decennium hetzelfde is geweest en nooit viel te vatten in één eenduidig beeld of woord.

De samenleving is veranderd en dat accepteren wij

DENK stopt met het gieten van Nederlanders die hier zijn geboren en/of getogen in de steeds veeleisender wordende en veranderende mal van de "ideale Nederlander". De geschiedenis van het integratiebeleid, waarin dan weer de afwezigheid van beleid centraal stond, dan weer integratie met behoud van cultuur het kenmerk was, dan weer het wegwerken van achterstanden als doel werd gesteld en waarin heden ten dage assimilatie centraal staat, toont aan dat er decennia lang op een volstrekt arbitraire wijze is omgesprongen met diversiteit in ons land onder invloed van

wijzigende politieke verhoudingen en simpelstisch populisme.

In plaats van te stellen dat wij miljoenen Nederlanders hebben die moeten integreren in de samenleving, zegt DENK dat het afgelopen moet zijn met het buiten de samenleving plaatsen van mensen die hier zijn geboren en/of getogen of gekozen hebben om Nederland hun thuis te maken. Deze mensen staan niet buiten de samenleving, maar maken hier volop deel van uit en leveren hier elke dag een bijdrage aan. Onze samenleving is veranderd en dat moeten we accepteren en omarmen.

Een nieuw en verbindend ideaal

Dit acceptatieproces slaagt alleen als wij ons bewust worden van de praktijken in onze samenleving en in de politiek die de verdeeldheid bevorderen. Wij stellen hier een overtuigende boodschap tegenover. Het is in de visie van DENK van zeer groot belang om te komen tot een nieuw en verbindend ideaal voor ons land. Een ideaal dat gestoeld is op het gemeenschappelijke stelsel van rechten en plichten dat in gelijke mate geldt voor alle staatsburgers van het Koninkrijk der Nederlanden.

Want volgens DENK bepaalt niet de cultuur, de afkomst of het ras van een persoon of hij of zij Nederlander is. Zoals in Artikel 2, lid 1 van onze Grondwet is vastgelegd, regelt de wet wie Nederlander is. Het Nederlanderschap is een wettelijk vastgelegde verworvenheid die ons als gemeenschappelijk stelsel van rechten en plichten met

elkaar verbindt. Dát is het burgerschaps-nationalisme dat DENK tegenover de culturele, etnische en xenofobische vormen van nationalisme plaatst, die de laatste jaren terrein hebben gewonnen.

Aanpakken en benoemen institutioneel racisme

DENK maakt daarom werk van het aanpakken en benoemen van institutioneel racisme in onze maatschappij dat de praktijken van instanties bevult en de kansen van mensen op een onrechtvaardige wijze verkleint. Want ras of afkomst mogen in een samenleving die gestoeld is op rechtvaardigheid iemand nooit benadelen.

Pal staan voor onze Grondwet

DENK verzet zich daarom tegen het selectief toepassen van fundamentele rechten. DENK klampt zich met trots vast aan de verworvenheden in onze Grondwet, verdedigt ze en draagt ze uit. Want de beloften uit onze Grondwet gelden binnen de grenzen van de wet voor ieder mens, geloof en mening.

Bestrijden van de ondervertegenwoordiging

DENK wil daarom vaart maken met het bestrijden van de hardnekkige ondervertegenwoordiging van mensen met een migrantenachtergrond, vrouwen en mensen met een beperking in belangrijke posities in het bedrijfsleven, bij de overheid en in de politiek. De stem van iedere groep in ons land moet worden gehoord, zodat tunnelvisie in de besluitvorming wordt voorkomen.

Halt aan haat

DENK roept daarom een halt toe aan de groeiende tendensen van alledaagse vormen van xenofobie, homofobie, islamofobie, moslimhaat, afrofobie, antisemitisme en racisme in onze samenleving en biedt met democratische middelen weerstand tegen politieke haatzaaiers en electoraal-opportunistiche splijtzwammen. Want omdat de zwijgende meerderheid blijft zwijgen, is het geluid van DENK harder nodig dan ooit.

Bestrijden segregatie

DENK zet daarom in op het bestrijden van de segregatie in onze samenleving, waardoor bevolkingsgroepen langs elkaar heen leven en geen begrip voor elkaar ontwikkelen. Want alleen door het faciliteren van institutionele ontmoeting leren mensen elkaar kennen, waarderen en begrijpen, zodat wederzijdse acceptatie kan ontstaan.

Elkaar leren kennen,
waarderen en begrijpen,
zodat wederzijdse
acceptatie kan ontstaan.

TIEN VOORSTELLEN VOOR EEN INCLUSIEVE SAMENLEVING

1 Integratie wordt vervangen door wederzijdse acceptatie

Volgens DENK zijn er in Nederland meer mensen die geïntegreerde mensen moeten accepteren, dan mensen die nog zouden moeten integreren.

Integratie geldt voor nieuwkomers, niet voor mensen die hier zijn geboren en/of getogen. DENK is daarom:

- Vóór het invoeren van een acceptatiemonitor in plaats van de integratiemonitor, zodat het acceptatiegehalte van de samenleving ieder jaar wordt onderzocht
- Vóór het invoeren van een Minister van Wederzijdse Acceptatie

Wat vindt Nederland?

De bittere noodzaak van een Ministerie van Acceptatie...

42% vindt dat Nederland een prettiger land zou zijn als er minder immigranten zouden wonen

57% ziet dat er een conflict bestaat tussen mensen met en mensen zonder migrantenachtergrond

33% heeft moeite met personen met een andere etniciteit of ras als buren

44% vindt de leefwijze van moslims en west-Europeanen onverenigbaar

Bron: SCP (2015). Burgerperspectieven 2015/2; SCP (2013). De sociale staat van Nederland 2013;
SCP (2015). De sociale staat van Nederland 2015.

2 Invoering Nationale Dag van het Staatsburgerschap

Volgens DENK moeten we ons bewuster worden van de verbindende kracht van het staatsburgerschap van het Koninkrijk der Nederlanden. DENK is daarom:

- Vóór een Nationale Dag van het Staatsburgerschap als nationale feestdag, zodat ons gemeenschappelijke burgerschap onderling wordt bevestigd

Wat doen andere landen? Leren van initiatieven over de grens...

Elk jaar viert Singapore de 'Dag voor de Rassenharmonie', waarbij wordt stilgestaan bij de goede relatie tussen verschillende rassen en hun identiteiten

Bron: National Library Board Singapore (2016). Racial Harmony Day.

3 Invoering Racismeregister (R-register)

Volgens DENK mogen discriminatoire uitingen nooit zonder gevolgen zijn, vooral niet bij de overheid. DENK is daarom:

- Vóór het invoeren van een R-register voor aantoonbaar discriminerende uitingen, zodat werken bij de overheid voor mensen die discrimineren in vergrote mate onmogelijk wordt, want de overheid geeft wat DENK betreft het goede voorbeeld

4 Invoering diversiteitsquota en loksollicitaties

Volgens DENK moet het potentieel van de diversiteit in onze samenleving veel beter worden benut. Want diversiteit is goed voor innovatie en resultaten. DENK is daarom:

- Vóór diversiteitsquota voor vrouwen, mensen met een migrantenachtergrond en mensen met een beperking als bewindspersonen en overheidspersoneel, zodat de overheid een afspiegeling vormt van de bevolking
- Vóór een diversiteitsquotum van 10% voor meer mensen met migrantenachtergrond in de top van grote ondernemingen in Nederland
- Vóór het laten uitvoeren van loksollicitaties, zodat gecontroleerd kan worden op discriminatie bij werving

Monocultuur in de top van het bedrijfsleven...

Het aandeel mensen met een niet-westerse migrantenachtergrond is hooguit 2% in het hoger management in het bedrijfsleven, terwijl deze mensen ongeveer 11% van de beroepsbevolking uitmaken

Bron: Onderzoek Volkskrant (2013); CBS (2016).

5 Invoering contacttaakstraf

Onbekend maakt onbemind, luidt een bekend gezegde. Een gebrek aan begrip en bekendheid met een ander maakt dat vijandig gedrag en discriminerende bejegening eerder plaatsvindt. DENK is daarom:

- Vóór een contacttaakstraf, waarbij mensen die discriminieren verplicht in contact moeten treden met de groep mensen die zij hebben gediscrimineerd

6 De termen 'Allochtoon' en 'Autochtoon' verdwijnen

Volgens DENK is het onverantwoord als er kunstmatig onderscheid tussen mensen wordt gemaakt. DENK is daarom:

- Vóór het afschaffen van de concepten en de stigmatiserende beleidspraktijken die horen bij de termen 'Allochtoon' en 'Autochtoon'

Wat je ooit verzint kan je ook stoppen te gebruiken...

Sociologe Verwey-Jonker gebruikte de van oorsprong geologische term 'allochtoon' (Grieks voor 'elders geworteld') als eerste voor mensen in 1971

Bron: WRR (2014).

7 Discriminatie wordt bestraft met een Educatieve Maatregel Discriminatie (EMD)

Volgens DENK is de neiging tot discriminatie bij sommige mensen af te leren na een veroordeling. DENK is daarom:

- Vóór het opleggen van een EMD na veroordelingen voor discriminatie, zodat racisten hun leven kunnen beteren

8 De expertise in de strafrechtketen vergroten

DENK vindt dat er voor de afhandeling van sommige zaken te weinig expertise is in de strafrechtketen. DENK is daarom:

- Vóór het invoeren van een Racismepolitie door 1000 agenten op te leiden als discriminatie experts
- Vóór het investeren in meer expertise over discriminatie in de strafrechtketen

Onvoldoende effectiviteit in de strafrechtketen bij discriminatie...

Tussen 2005 en 2013 kreeg de politie per jaar gemiddeld 416 aangiften van discriminatie binnen. Slechts 123 zaken gingen gemiddeld door naar het Openbaar Ministerie. Circa drie kwart van de zaken komt dus niet bij het OM.

Bron: Onderzoek RTL Nieuws (2016).

9 Meer bewustzijn over de zwarte bladzijden uit ons verleden en formele excuses voor ons slavernijverleden

Volgens DENK zijn we ons in Nederland onvoldoende bewust van ons onmenselijke slavernijverleden. DENK is daarom:

- Vóór het stimuleren van een 'kleurrijk' eerlijker perspectief in de geschiedschrijving, door het opzetten van een faculteit voor Afro-Caribische en Indische geschiedschrijving
- Vóór het afschaffen van de racistische elementen in de karikatuur van 'Zwarte' Piet
- Vóór formele excuses voor ons slavernijverleden en onderdrukking gepaard met massamoorden tijdens onze koloniale bezetting van Indonesië en de politieke acties
- Vóór herstelbetalingen in de vorm van het door onze regering onderhouden van slavernij-erfgoed
- Vóór het dekoloniseren van onze straatnamen, bruggen, tunnels en musea, door kolonisatoren niet meer te vereren

Schurkenverering...

De Coentunnel is vernoemd naar de wrede kolonisator Jan Pieterszoon Coen

10 Kinderen gaan vroeg leren samenleven op school

Volgens DENK hebben scholen een belangrijke taak om kinderen met elkaar te leren samenleven in een diverse maatschappij. Sociale vaardigheden verdienen aandacht. DENK is daarom:

- Vóór een wettelijke taak voor scholen om intercultureel contact tussen leerlingen te bevorderen en organiseren, door bijvoorbeeld vriendschapsscholen te vormen en gemeenschappelijk aandacht te besteden aan de Dag van het Staatsburgerschap

Er komt meer bewustzijn over de zwarte bladzijden uit ons verleden en formele excuses voor ons slavernijverleden.

DENK VOERT EEN STAGEGARANTIE
VOOR ALLE STUDENTEN IN.

DENK BEVORDERT HET BEWUSTZIJN OVER HET SLAVERIJVERLEDEN
EN DE MIGRATIEGESCHIEDENIS VAN NEDERLAND.

Technologie en een
veranderende arbeidsmarkt...

10% van de werknemers
heeft een hoog risico op baan-
verlies door automatisering

Bron: OECD (2016). *The Risk of Automation
for Jobs in OECD Countries*.

Gedeeld verleden en het onderwijs...

Slechts 40 van de 96 basisschool
geschiedenisboeken sinds 1980
noemen de Nederlandse rol in
de internationale slavernij

Bron: Weiner, M. (2014). *(E)Racing Slavery*.

Onderwijs en achtergronden...

22,4% van de leerlingen met Turks- of
Marokkaans-Nederlandse ouders met een lage
opleiding krijgt een te laag schooladvies

Bron: Gion (2013). *Schooladviezen en onderwijsloopbanen*.

2 EEN LERENDE SAMENLEVING WAARIN WIJ IEDERS TALENT BENUTTEN

De wereld verandert en het onderwijs moet meeeveranderen

We leven in een ongekend dynamische tijd. Technologische ontwikkelingen volgen elkaar steeds sneller op. De huidige generatie heeft de massale verspreiding van het internet en de smartphone meegemaakt. Nieuwe ontwikkelingen zullen op dezelfde wijze hun maatschappelijke intrede doen.

Aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt

Door deze veranderingen verdwijnen oude beroepen en ontstaan er nieuwe. Daarom wil DENK betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Dit vraagt om experimenteer- en innovatieruimte voor leraren en scholen met nieuwe opleidingen en methoden. Om een plek voor ambachten in het onderwijs. Om levenslang leren. Om leraren die ervaring opdoen in de veranderende praktijk. En om een plek voor techniek in de klas en bij lerarenopleidingen.

Versterking van de kenniseconomie

Met technologische veranderingen wordt de kenniseconomie belangrijk. DENK wil blijvend inzetten op een kenniseconomie met een aantrekkelijk klimaat en een goede reputatie. Het proactief vergaren van investeringen

in onderzoek en ontwikkeling, een meer gezamenlijke benadering van Nederlandse universiteiten en aantrekkelijke vormen van publiek-private samenwerking zijn hierbij van belang.

Stagegarantie en inkomensafhankelijke basisbeurs

Het onderwijs stelt individuen in staat om hun talenten te ontplooien, waardoor het onderwijs van nu de toekomst van morgen is. Voor DENK is het van belang dat die toekomst voor iedereen dezelfde mogelijkheden biedt, ongeacht de afkomst, de grootte van de portemonnee of de opleiding van de ouders.

DENK wil daarom maatregelen nemen om iedereen in het onderwijs gelijke kansen te bieden. Kinderen die zicht hebben op een hoger schooladvies, moeten de kans krijgen om zich ook op een hoger niveau te bewijzen. Jongeren die geen stageplek kunnen vinden, krijgen een stagegarantie. En het leenstelsel verdwijnt, omdat het van studeren een privilege maakt.

Diversifiëren en dekoloniseren van het onderwijs

Onze gezamenlijke identiteit moet een plek hebben in het onderwijs. Daarom moet er

meer aandacht zijn voor burgerschap en ons gedeelde verleden. Migratiegeschiedenis en ons slavernijverleden moeten kerndoelen worden. Kolonialisme, Srebrenica en de politieke acties moeten meer aan bod komen en ook gender moet meer aandacht krijgen in het onderwijs, zowel in het curriculum als door het tegengaan van een te grote feminisering van het onderwijs.

Brede scholen, brede klassen en brede cultuur

De school is de plek bij uitstek waar kinderen elkaar ontmoeten, van elkaar leren en elkaar leren begrijpen. Niet het ideale traject van de 'gemiddelde leerling', maar de ontwikkeling van een kind in groepsverband moet weer centraal staan. Daarom is het van belang dat kinderen van verschillende niveaus samen met elkaar leren in brede scholen en brede (brug-)klassen. Kinderen die wat meer moeite hebben met leren, krijgen zo de kans om zich op te trekken aan kinderen die dingen wat sneller oppakken. Ook op het gebied van cultuur moet 'breedte' centraal staan: bijdragen aan cultuur moeten ten goede komen aan brede cultuur, die de volle breedte van onze samenleving aanspreekt.

TIEN VOORSTELLEN VOOR EEN LERENDE SAMENLEVING

1 Stagegarantie voor studenten

DENK vindt dat de overheid moet ingrijpen als studenten buiten hun schuld om geen stage kunnen vinden. DENK is daarom:

- Vóór een gesanctioneerde verplichting van scholen en de overheid om stageplaatsen te vinden voor studenten
- Vóór een quotumregeling voor stageplaatsen bij bedrijven met meer dan 25 werknelmers

Geen stage kunnen vinden door discriminatie op de stage markt...

"Als gevraagd wordt waar bedrijven bij de werving de voorkeur aan geven dan geeft zelfs 30 procent aan de voorkeur te geven aan jongeren zonder migrantenachtergrond".

Bron: SEOR (2010). Techniek: Exact goed?

2 Meer talenonderwijs in primair- en voortgezet onderwijs

DENK vindt het leren van talen van opkomende handelspartners in het voordeel van de Nederlandse economie. DENK is daarom:

- Vóór meer talen binnen het vroege talenonderwijs
- Vóór het als keuzevak aanbieden van Portugees, Spaans, Mandarijn, Turks en Arabisch naast Engels, Duits en Frans

De handelspartners van de toekomst (uitvoerwaarde NL in miljoenen)...

	januari 2005	januari 2016
Brazilië	41 mln	448 mln
China	172 mln	721 mln
Turkije	193 mln	402 mln

Bron: CBS (2016).

3 Betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt

DENK vindt dat de snelle technologische veranderingen van het onderwijs vragen om mee te veranderen. DENK is daarom:

- Vóór een verplichte jaarlijkse praktijkstage voor mbo-docenten zodat zij contact houden met de praktijk
- Vóór het verantwoord uitbreiden van de experimenteerruimte voor het starten van nieuwe beroepsopleidingen
- Vóór een plek voor 21ste eeuwse vaardigheden, zoals programmeren, op de basisschool

Português, Español, 普通話, Türkçe en العربية naast English, Deutsch en Français
Portugees, Spaans, Mandarijn, Turks en Arabisch naast Engels, Duits en Frans

C++

python

java

php

javascript

css

html

4 Toegankelijk onderwijs voor iedereen

DENK vindt dat het onderwijs voor iedereen betaalbaar en bereikbaar moet zijn. DENK is daarom:

- Vóór het afschaffen van het sociaal leenstelsel en het invoeren van een inkomensafhankelijke basisbeurs
- Vóór het vaststellen van de effecten van een inkomensafhankelijke basisbeurs op verschillende groepen studenten
- Vóór het kunnen volgen van een tweede masteropleiding voor het wettelijk collegegeld
- Vóór het per vak kunnen betalen van collegegeld
- Vóór inkomensafhankelijke gratis schoolboeken

5 Artikel 23 van de Grondwet: bescherming vrijheid van onderwijs

DENK vindt dat de onderwijsvrijheid niet selectief mag worden toegepast of mag worden gefrustreerd. DENK is daarom:

- Vóór het instellen van een onafhankelijke commissie die overheidsinstellingen toetst op het treiteren en tegenwerken van initiatiefnemers van onderwijsinstellingen
- Vóór het gelijk behandelen van islamitische onderwijsinitiatieven
- Vóór het aanbieden van voldoende opleidingen tot islamitisch geestelijke en imams

6 Gelijke kansen voor iedereen

DENK maakt zich zorgen over de groeiende tweedeling binnen het onderwijs tussen kinderen. DENK is daarom:

- Vóór het automatisch omhoog bijstellen van een schooladvies als de eindtoets hoger uitvalt
- Vóór meer brede brugklassen, brede scholen en het beperken van onomkeerbare vroege selectiemomenten
- Vóór het wegnemen van de barrières voor gemengde adviezen
- Vóór meer geld voor het onderwijsachterstandenbeleid
- Vóór betere criteria bij de toekenning van de middelen van het onderwijsachterstandenbeleid

Onderwijs en gelijke kansen: de tweedeling tussen kinderen neemt toe...

"De schooladviezen aan kinderen van laagopgeleide ouders dalen de afgelopen jaren. Kinderen van hoogopgeleide ouders beginnen op een hoger niveau dan in eerdere jaren".

Bron: Inspectie van het Onderwijs (2016). De staat van het onderwijs.

Vóór het aanbieden van voldoende opleidingen tot islamitisch geestelijke en imams

7 Verbetering van werkomstandigheden van leraren

DENK vindt dat docenten zich moeten richten op hun leerlingen in plaats van op procedures en regels. DENK is daarom:

- Vóór het verhogen van de salarissen van leraren
- Vóór het verminderen van de controle- en regeldruk
- Vóór het terugdringen van het lerarentekort door met schakeljaren de uitstroom uit de pabo te verminderen
- Vóór een beter binnenmilieu in schoolgebouwen
- Vóór meer ondersteunend personeel op scholen

Werkdruk en onderwijs...

84% van de basisschool leerkrachten ervaart een relatief hoge werkdruk

Bron: DUO & De Monitor (2016). Werkdruk leerkrachten in het basisonderwijs.

8 Versterken van de positie van het burgerschapsonderwijs

DENK maakt zich zorgen over de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs in Nederland. DENK is daarom:

- Vóór burgerschap in een pluriforme samenleving als centraal getoetst einddoel
- Vóór meer eisen aan het burgerschapsonderwijs

9 Het geven van onderwijs in kleinschalig verband

DENK vindt dat scholen moeten bestaan uit gemeenschappen van kinderen, leraren en ouders. DENK is daarom:

- Vóór een maximum klassengrootte van 25 leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs
- Vóór het afhankelijk maken van de bekostiging van scholen van kleinschaligheid
- Vóór het empoweren en betrokken maken van ouders bij het onderwijs door huisbezoeken door leraren

10 Verbeteren van de aansluiting tussen onderwijsvormen

DENK vindt de aansluiting tussen onderwijsvormen van belang, omdat dat voortijdig schoolverlaten beperkt. DENK is daarom:

- Vóór het stimuleren van betere uitwisseling van leerling informatie tussen regionale onderwijsinstellingen

Voortijdig schoolverlaten is onontwikkeld talent...

18% van de studenten die van het mbo naar het hbo gaan, stopt in het eerste jaar.

27% van de instromers aan entreeopleidingen stopt in het eerste jaar.

Bron: Mulder & Baay (2015). Verbeteren van doorstroom in de beroepskolom.

**DE ZORG WORDT TE VAAK BEHANDEL'D ALS
KOSTENPOST IN PLAATS VAN OPBRENGST.**

3 EEN GEZONDE SAMENLEVING WAARIN WIJ ZORG DRAGEN VOOR ELKAAR

Gezondheidszorg is niet alleen een kostenpost

Gezondheid is het grootste goed van de mens. Daarom is het gegrond dat mensen verwachten dat de zorg die wordt aangeboden goed is. Goede zorg is natuurlijk kostbaar, maar wordt te veel als kostenpost benaderd, terwijl er te weinig nadruk wordt gelegd op wat goede zorg oplevert voor onze samenleving.

DENK ziet onze gezondheidszorg daarom niet alleen als een last op de begroting, maar óók als een maatschappelijke opbrengst. Door lichamelijk en geestelijk welbevinden kan een samenleving immers beter presteren op school en op het werk, maar vooral op de momenten dat het écht nodig is.

Inzet op preventie met een Nationaal Preventiefonds

Omdat gezondheid het grootste goed is van een mens, moet de mens er zuinig mee omgaan. Dat is in de eerste plaats een eigen verantwoordelijkheid, maar dit mag nooit leiden tot een overheid die zich terugtrekt of taken over de schutting gooit naar gemeenten om te bezuinigen. Wat DENK betreft is gezondheid ook een collectieve verantwoordelijkheid.

Een van die collectieve verantwoordelijkheden is preventie, waarbij zorgverzekeraars een rol spelen in het financieren van een Nationaal Preventiefonds. Gezond oud worden, gezond werken, gezond leren en gezond eten moeten wij gezamenlijk bevorderen: niet alleen omdat iedereen hiermee gebaat is, maar ook omdat ze de uitgaven aan de zorg kunnen helpen beperken.

Patiënt en arts weer centraal

Sinds 2006 is de weg ingeslagen richting meer en meer marktwerking in de zorg. Dit betekende steeds meer invloed voor zorgverzekeraars, hulpmiddelenfabrikanten en de farmaceutische industrie, die hun onderhandelingspositie misbruiken om zorgverleners en patiënten in een keurslijf te drukken. Dat moet anders: het stelsel moet de mensen dienen en niet andersom.

DENK wil daarom de balans tussen collectieve verantwoordelijkheden en marktwerking in de zorg herstellen. DENK wil in plaats van de steeds meer premiebetalende burger, de partijen die jarenlang financieel hebben geprofiteerd van de zorg financieel verantwoordelijk stellen voor de algehele staat van onze gezondheidszorg. Dat moet leiden tot lagere kosten voor de premiebetaler.

Solidariteit als basisprincipe

Onze gezondheidszorg kenmerkt zich door solidariteit. Tussen chronisch ziek en gezond. Tussen oud en jong. Tussen mensen met een laag inkomen en een hoog inkomen. Om die solidariteit te versterken schaffen wij het eigen risico af, omdat het eigen risico leidt tot het mijden van zorg onder mensen met een lager inkomen. Mannen met een laag inkomen leven gemiddeld 7,2 jaar minder dan mannen met een hoog inkomen. Bij vrouwen is dit verschil 6,7 jaar. DENK accepteert dit niet.

Om de solidariteit te waarborgen moeten mensen wel hun premie betalen. Het aantal wanbetaler in de zorg is de afgelopen jaren flink toegenomen vanwege de economische crisis. Mensen die niet kunnen betalen worden middels regelingen beter gefaciliteerd door de zorgverzekeraar om hun premie wel te kunnen betalen in plaats van dat ze gestraft worden. Mensen die niet willen betalen en hun premie bewust niet betalen worden aangepakt.

Helden en heldinnen van de zorg

Goede zorg wordt geleverd door gekwalificeerd personeel dat hun werk met passie uitvoert. DENK stroopt daarom de mouwen op voor de helden en heldinnen van de zorg. DENK wil meer zorgzame handen voor die mensen die zorg nodig hebben en wil die handen ook beter belonen, terwijl excessieve beloningen van specialisten, bestuurders en managers aan banden worden gelegd.

Basiszorg

Het Nederlandse zorgstelsel is complex. De zorg is georganiseerd over verschillende lagen, die nog te vaak langs elkaar heen werken. Sinds de decentralisatie van de Wmo constateert DENK dat er sprake is van gemeentelijke willekeur. In de ene gemeente is er sprake van betere zorg dan in de andere gemeente, wat ten koste gaat van de mensen. DENK zet zich daarom in voor een wettelijk vastgesteld basissniveau: de basiszorg.

DENK SCHAFT HET EIGEN RISICO AF EN
ZORGT VOOR EEN LAGERE ZORGPREMIE.

TIEN VOORSTELLEN VOOR EEN GEZONDE SAMENLEVING

1 Afschaffing eigen risico en verantwoordelijk maken zorgverzekeraars

DENK vindt het schandalig dat het eigen risico in de zorg ertoe leidt dat mensen zorg mijden. Zorgverzekeraars moeten geprikkeld worden om zich verantwoordelijk te voelen voor het functioneren en de kwaliteit van de zorg, in plaats van gericht te zijn op winst. DENK is daarom:

- Vóór het afschaffen van het eigen risico in de zorg. Dit wordt gefinancierd door het afstromen van winsten bij zorgverzekeraars, het aanpakken van exorbitante salarissen bij zorgverzekeraars en het tegengaan van fraude en verspilling
- Vóór het afhankelijk maken van 80% van de overheidsbijdrage aan de Zorgverzekeringswet van kwaliteitsuitkomsten in de zorg

9 jaar en 235 euro verder...

Jaar	Eigenrisico	Jaar	Eigen risico	Jaar	Eigenrisico
2008	€ 150	2012	€ 220	2016	€ 385
2009	€ 155	2013	€ 350	2017	€ 385
2010	€ 165	2014	€ 360		
2011	€ 170	2015	€ 375		

<http://www.homefinance.nl/zorgverzekering/informatie/eigen-risico-basisverzekering.asp>

Wat leidt tot zorg mijden...

10% van de Nederlanders geeft aan sinds 1 januari zorg te hebben uitgesteld of gemeden om het eigen risico uit te sparen.

Bron: TNS NIPO (2016). Het eigen risico in de zorg.

2 De geneesmiddelenindustrie gaat op de schop

DENK vindt het onacceptabel dat medicijnfabrikanten onredelijk veel geld verdienen, terwijl dat geld naar de zorg moet gaan. DENK is daarom:

- Vóór het laten maken van prijs- en volume afspraken voor dure geneesmiddelen door de overheid
- Vóór het afschaffen van de kosten voor de terhandstellingsbijdrage bij de apotheek
- Vóór het aanpassen van de Wet Geneesmiddelenprijzen, zodat de prijzen van geneesmiddelen kunnen dalen
- Vóór het aanpassen van het Geneesmiddelen Vergoedingen Systeem (GVS), zodat de prijzen van geneesmiddelen dalen
- Vóór het wettelijk verbieden van reclameactiviteiten en marketingpraktijken van de farmaceutische industrie
- Vóór het in kaart brengen van dure hulpmiddelen en dure medische apparatuur in de zorg in vergelijking met andere Europese landen

3 Wettelijk vastgelegde gemeentelijke basiszorg

DENK vindt het zorgelijk dat het over de schutting gooien van zorgtaken naar gemeenten op het gebied van thuiszorg en jeugdzorg ertoe hebben geleid dat mensen verschillende kwaliteit van zorg en andere uiteenlopende voorzieningen krijgen. DENK is daarom:

- Vóór één wettelijk vastgelegd pakket van gemeentelijke basiszorg, vastgesteld op basis van landelijk vastgestelde prestatie-indicatoren

4 Zorg met oog voor culturele, religieuze en andere achtergronden: cultuursensitieve zorg

DENK vindt het van belang dat er oog is voor de culturele, religieuze en andersoortige achtergronden van mensen in verpleeghuizen, verzorgingshuizen en ziekenhuizen, zodat hun zorg op hun behoeften wordt afgestemd. DENK is daarom:

- Vóór meer cultuursensitiviteit bij zorginstellingen en zorgopleidingen

DENK vindt dat hoe een samenleving omgaat met haar ouderen, een maat is voor beschaving.

5 De ouderenzorg wordt verbeterd

DENK vindt dat hoe een samenleving omgaat met haar ouderen, een maat is voor beschaving. DENK is daarom:

- Vóór het vaststellen van een wettelijk minimum van twee gekwalificeerde zorgverleners per acht mensen in een verpleeghuis
- Vóór het beperken van overbodige registratie- en verantwoordingsvoorschriften in de ouderenzorg
- Vóór een streng maximum op overheadkosten en reserves bij zorgorganisaties
- Vóór het centraal stellen van de behoeften van de werkvloer en van cliënten, door werknemers en cliënten meer inspraak te geven, zodat bestuurders feeling behouden met de organisatie

6 Oprichting van een Nationaal Preventiefonds

DENK vindt dat wij de gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om te investeren in preventie, omdat voorkomen nog altijd beter is dan genezen. DENK is daarom:

- Vóór een Nationaal Preventiefonds, waaraan de Rijksoverheid, gemeenten en zorgverzekeraars bijdragen, van waaruit projecten worden gefinancierd die een gezonde levensstijl bevorderen

7 Investering in de geestelijke gezondheidszorg en maatschappelijke opvang

DENK ziet dat door de bezuinigen in de ggz kwetsbare personen niet meer de benodigde zorg en ondersteuning krijgen waardoor er druk ontstaat op veelal kwetsbare wijken en de politie. Hierdoor komt het absorptievermogen van kwetsbare gebieden onder druk te staan. DENK is daarom:

- Vóór meer bedden in de ggz
- Vóór het beter spreiden van kwetsbare personen over verschillende wijken en gemeenten, waardoor de druk niet komt te liggen bij de meest kwetsbare wijken
- Vóór het compenseren van de Nationale Politie inzake verwarde personen en het investeren in de expertise
- Vóór het blijven investeren in de wijkteams die kwetsbare personen in de wijk helpen
- Vóór een nieuw plan van aanpak maatschappelijke opvang, waardoor dak- en thuislozen niet meer op straat slapen en een gezonde mix krijgen van wonen, zorg en dagbesteding, gefinancierd door de Rijksoverheid, de centrumgemeenten, zorgverzekeraars en woningcorporaties

8 Meer aandacht voor jeugdzorg en pleegzorg

DENK vindt dat de zorg voor jongeren met een beperking en pleegkinderen meer aandacht behoeft. De nieuwe Jeugdwet biedt de kaders, maar de invulling kan veel beter. DENK is daarom:

- Vóór een landelijk vastgestelde basis voor de jeugdzorg aan de hand van landelijke prestatie-indicatoren
- Vóór het versterken van de expertise in de gemeentelijke jeugdteams. De jeugdteams mogen geen doorverwijsclubje worden, maar moeten wijkhulpteams zijn
- Vóór een betere matching tussen pleegouders en biologische ouders, omdat de situatie van pleegzorg altijd uitgaat van terugkeer naar de biologische ouders

- Vóór het toegankelijk houden van het speciaal onderwijs voor kinderen die voor hun cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling daar voordeel bij hebben. Wij maken een einde aan de neiging om kinderen zonder passende ondersteuning te plaatsen in het regulier onderwijs

9 Ruimte voor nieuwe innovatieve zorgaanbieders en behandelmethoden

De gezondheidszorg gaat uit van systemen, terwijl systemen de mensen moeten dienen. Daardoor krijgen nieuwe innovatieve zorgaanbieders en nieuwe behandelmethoden onvoldoende ruimte. DENK is daarom:

- Vóór een verplichting dat elke zorgverzekeraar tijdens de zorginkoop ruimte biedt aan nieuwe innovatieve zorgaanbieders die betere en goedkopere zorg bieden
- Vóór het harder bestrijden van frauderende zorgaanbieders
- Vóór het mogelijk maken en makkelijker kunnen introduceren van nieuwe innovatieve behandelmethoden die hun meerwaarde hebben aangetoond
- Vóór het stimuleren van eHealth en domotica

10 Versterking van de positie van de zorg waar geen verwijzing voor nodig is

De kwaliteit en de betaalbaarheid van onze zorg staat en valt met de eerstelijnszorg, de zorg waar geen verwijzing voor nodig is. DENK is daarom:

- Vóór het stimuleren van meer samenwerking in de eerstelijnszorg door lokale gezondheidscentra
- Vóór het afzien van het invoeren van een eigen bijdrage per bezoek aan de huisarts
- Vóór het bevorderen van het verplaatsen van de specialistische zorg (waar mogelijk) naar de eerstelijnszorg met de bijbehorende compensatie voor de behandeling
- Vóór het afzien van een verplicht quotum voor het doorverwijzen naar de medisch-specialistische zorg

Meer aandacht voor jeugdzorg en pleegzorg

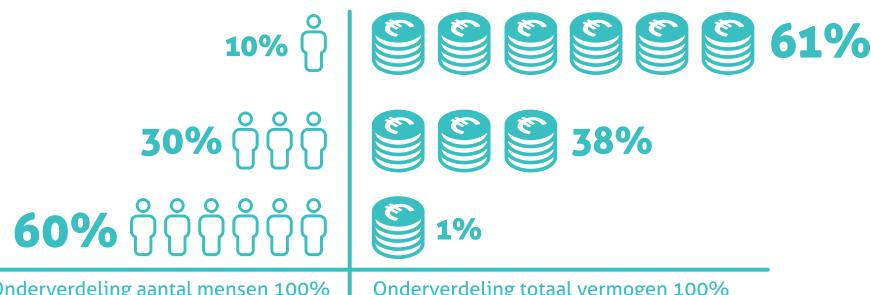

EEN KEIHARDE BESTRIJDING VAN KINDERARMOEDE IS VOOR DENK TOPPRIORITY.

DENK VERLAAGT DE BELASTING OP WERK.

Wie bezit de rijkdom?

De rijkste 10% van de bevolking bezit meer dan de helft (61%) van het totale vermogen in Nederland.

De onderste 60% van de Nederlandse bevolking bezit bij elkaar opgeteld ongeveer 1% van het totale vermogen.

Bron: WRR (2014). Hoe ongelijk is Nederland?

Schuldenproblematiek in Nederland...

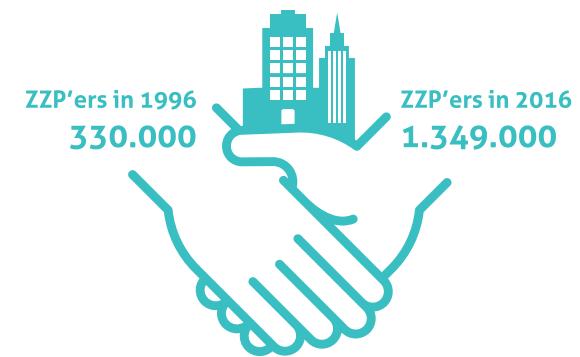

Bijna een op de vijf huishoudens in Nederland heeft te maken met schulden*

*) risicovolle of problematische schulden.

Bron: Panteia (2015). Huishoudens in de rode cijfers 2015.

De moderne arbeidsmarkt vraagt om een moderne verzorgingsstaat...

Bron: CBS (2014); CBS (2016).

4 EEN SOCIALE SAMENLEVING WAARIN WIJ OOG HEBBEN VOOR ELKAAR

Opkomen voor de kwetsbaren

Het niveau van beschaving van een samenleving is af te meten aan de wijze hoe een samenleving omgaat met haar kwetsbaarste inwoners. In Nederland hebben wij hiervoor in vele decennia een verzorgingsstaat opgebouwd, die tekenend is voor onze solidariteit en onze gemeenschapszin. Deze verzorgingsstaat staat echter in toenemende mate onder druk door het neoliberalisme en verkeerde politieke keuzes. DENK verzet zich tegen de afbouw van de verzorgingsstaat, want wie je ouders ook zijn, waar je wieg ook stond of wat je leeftijd ook is: in het Nederland van DENK wordt niemand aan zijn of haar lot overgelaten.

Een moderne samenleving met een moderne verzorgingsstaat

DENK wil onze verworvenheden veiligstellen voor de komende generaties. Het is hierbij van belang dat wij onze verworvenheden laten meeveranderen met onze veranderende samenleving. Een moderne samenleving moet hand in hand gaan met een moderne verzorgingsstaat, zonder dat wij afstand doen van het basisniveau van bescherming.

Een arbeidsmarkt die steeds meer betreden wordt door zelfstandigen, vraagt bijvoorbeeld om vangnetten voor Nederlanders zonder klassieke arbeidsovereenkomst. DENK wil dan ook budget

vrijmaken voor een betaalbare en goed ingerichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen op de arbeidsmarkt.

De weerslag van de crises

Morele en financiële crises hebben hun weerslag gehad op onze verzorgingsstaat en daarmee op onze samenleving. Het aantal huishoudens met schulden heeft grote proporties aangenomen. DENK wil niet dat mensen tijdenlang in een uitzichtloze positie verkeren, waardoor ook een komende generatie op achterstand raakt. DENK trekt daarom meer geld uit voor het armoede- en schuldenbeleid.

Eerlijk verdelen van de vruchten

In een samenleving waarin de vruchten niet eerlijk worden verdeeld, gaat de solidariteit verloren. Daarom moet men te grote ongelijkheid bestrijden door bonusculturen en belastingontwijking bij multinationals aan te pakken. De grondslag in ons belastingsysteem moet in mindere mate liggen op inkomsten uit arbeid en in meerdere mate op energiegebruik, het verbruik van grondstoffen en vermogensrendement, zodat de lasten voor de gewone man en vrouw kunnen dalen. Daarom wil DENK een systeem van vermogensrendementsbelasting waarin kleinere vermogens minder en grotere vermogens méér gaan betalen. Verder wordt de royale

30%-regeling voor expats wat DENK betreft afgeschaft.

Bijzondere aandacht voor alleenstaande ouders en ouderen

DENK wil bijzondere aandacht geven aan groepen in onze samenleving die een grotere kans hebben om (langdurig) in armoede te verkeren. DENK komt daarom alleenstaande ouders met een lager inkomen tegemoet met een verhoging van de kinderbijslag. Ook zal DENK de positie van ouderen met een lager inkomen verbeteren met een verhoging van de ouderenkorting.

DENK komt alleenstaande ouders met een lager inkomen tegemoet met een verhoging van de kinderbijslag

TIEN VOORSTELLEN VOOR EEN SOCIALE SAMENLEVING

1 De kinderbijslag verhogen en inkomensafhankelijk maken

DENK vindt dat de kinderbijslag terecht moet komen bij ouders die daar het meeste baat bij hebben. DENK is daarom:

- Vóór het vanaf een (huishoud)inkomen van €75.000 vaststellen van het kinderbijslagbedrag op € 0
- Vóór een verhoging van het kinderbijslagbedrag

2 Omkijken naar ouderen

DENK vindt het onrechtvaardig dat ouderen onder strenge voorwaarden vallen wat betreft hun inkomen en maar weinig jaren hebben om van hun oude dag te genieten. Daarnaast maakt DENK zich sterk tegen sociaal isolement onder ouderen. DENK is daarom:

- Vóór het terugdraaien van de versnelde verhoging van de AOW-leeftijd naar 67
- Vóór het verzachten van de vermogens- en vakantiegrens van de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen
- Vóór het afschaffen van het woonlandbeginsel
- Vóór een verhoging van de ouderenkorting
- Vóór een Nationaal Actieplan tegen Eenzaamheid onder Ouderen
- Vóór het tegemoet komen van mensen die net buiten de boot vielen door de vernieuwing van de Remigratiewet

3 Rechtvaardige uitkering van bonussen en salarissen

DENK accepteert het niet dat mensen aan de top van bedrijven en organisaties zichzelf buitensporig verrijken. DENK is daarom:

- Vóór het verplichten dat bonussen evenredig onder werknemers worden uitgekeerd
- Vóór een extra werkgeversheffing van 16% op het gedeelte van salarissen boven €150.000, zodat excessieve salarissen worden ontmoedigd
- Vóór het afschaffen van de royale 30%-regeling voor expats

Loonongelijkheid en verrijking...

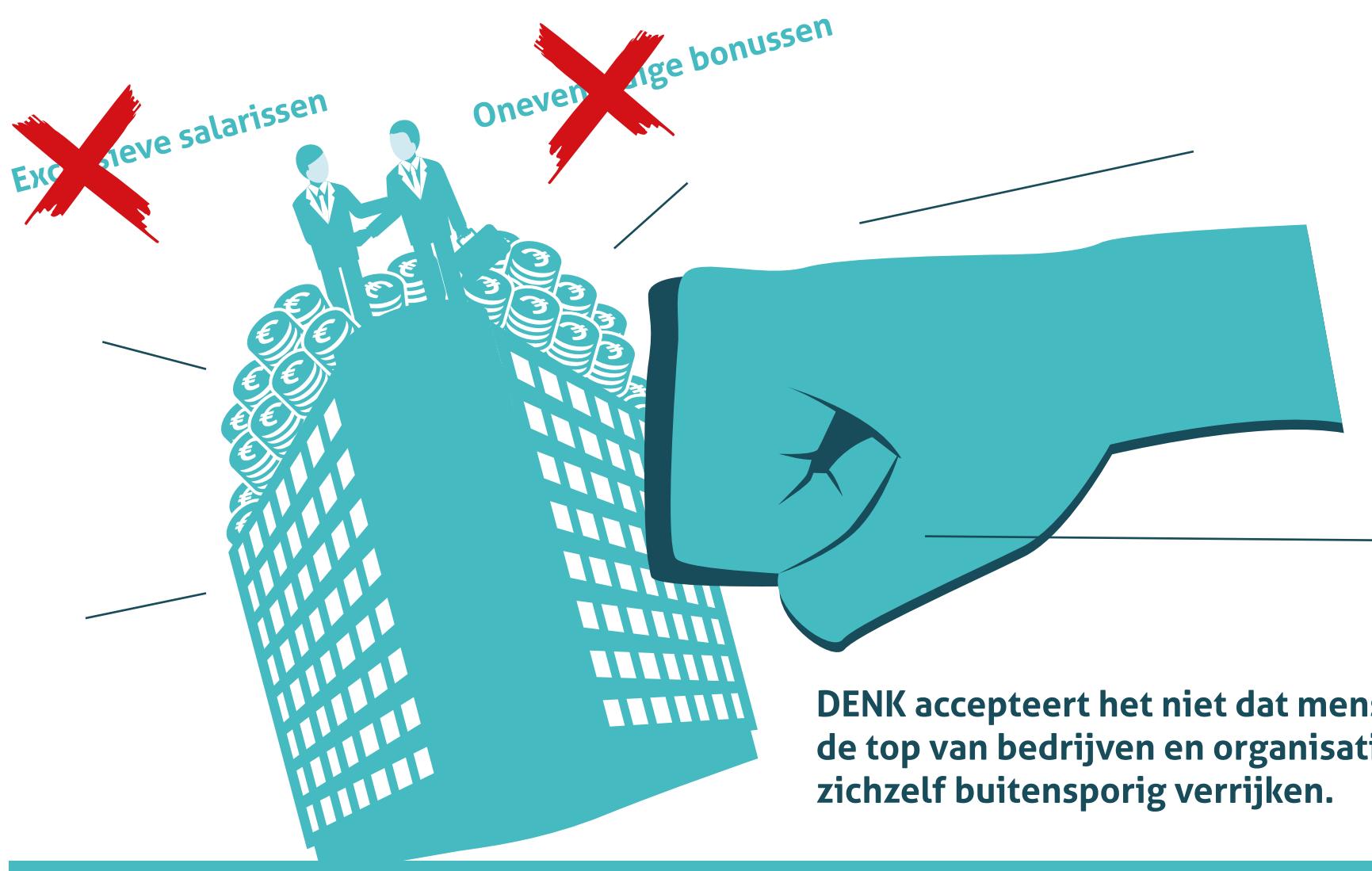
In 2015 was het brutojaarsalaris van de vijf topverdieners per bedrijf 6,1 keer zo hoog als het salaris van de doorsnee voltijdwerknemers bij deze bedrijven. In 2010 was de loonkloof nog 5,5.

Bron: CBS (2016).

4 Meer betaald verlof om voor kinderen en zieken te zorgen

DENK vindt dat mensen altijd de gelegenheid moeten hebben om voor hun kinderen, ouders en dierbaren te zorgen. DENK is daarom:

- Vóór een uitbreiding van het betaald zorgverlof naar 12 weken met uitbetaling van 70% van hetloon
- Vóór een uitbreiding van het betaalde partnerverlof (bekend als vaderschapsverlof) met 8 dagen

5 Aanpakken van de armoede in Nederland

DENK wil ervoor waken dat de toename van huishoudens met schulden mensen, met name kinderen, niet op achterstand zet. DENK is daarom:

- Vóór een keiharde bestrijding van kinderarmoede
- Vóór gratis fietsen voor kinderen in armoede
- Vóór het beter bereiken van mensen met schulden die niet bekend zijn bij gemeenten, door vroegsignalering door gemeenten en organisaties te ondersteunen
- Vóór het vergroten van de expertise over de oorzaken van schulden bij gemeenten en organisaties
- Vóór het reserveren van meer middelen voor het armoede- en schuldenbeleid

6 Wegenomen van de loonongelijkheid tussen mannen en vrouwen bij gelijkwaardig werk

DENK vindt dat gelijke gevallen altijd gelijk beloond moeten worden, zowel in het bedrijfsleven als bij de overheid. Dat is rechtvaardig en goed voor onze welvaart. DENK is daarom:

- Vóór het transparant maken van beloningsstructuren bij bedrijven en organisaties
- Vóór het vergroten van de aandacht voor genderstereotypen middels het onderwijs
- Vóór het inrichten van een voorlichtingsportaal over salarisonderhandelingen

Loonongelijkheid tussen mannen en vrouwen...

Vrouwen verdienen 8% minder in het bedrijfsleven en 4% minder bij de overheid

Bron: CBS (2014). *Gelijk loon voor gelijk werk?*

7 Een verzekeringsfonds voor arbeidsongeschiktheid en pensioen sparen wordt aantrekkelijker voor zzp'ers

DENK vindt het onverantwoord dat steeds meer mensen onverzekerd deelnemen aan de arbeidsmarkt. Bij ziekte en tijdens de oude dag komen mensen in problemen. DENK is daarom:

- Vóór het invoeren van een verplichte verzekering voor arbeidsongeschiktheid voor zzp'ers, waarbij de overheid zorg draagt voor de financiële draagbaarheid
- Vóór het vergroten van het pensioenbewustzijn bij zzp'ers
- Vóór het vergroten van de fiscale aantrekkelijkheid van het sparen voor een eigen pensioen

8 Zorg voor kinderen en werk wordt beter te combineren

DENK wil dat ouders hun werk en de zorg voor hun kinderen beter met elkaar kunnen verenigen. DENK is daarom:

- Vóór het verhogen van de kinderopvangtoeslag, zodat kinderopvang beter betaalbaar wordt
- Vóór het verhogen van de inkomensafhankelijke combinatiekorting, zodat ouders meer te besteden hebben

9 De belasting op vermogensrendement wordt progressief

DENK wil dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, ook op het gebied van vermogen. Hiermee zal de vermogensongelijkheid in ons land verminderen. DENK is daarom:

- Vóór een vermogensbelasting op basis van werkelijk rendement, zodat het systeem eerlijker wordt
- Vóór een vermogensrendementsbelasting waarbij wij vermogens tussen €25.000 en €50.000 vijf procent minder belasten en wij vermogens boven de €1.000.000 tien procent méér belasten

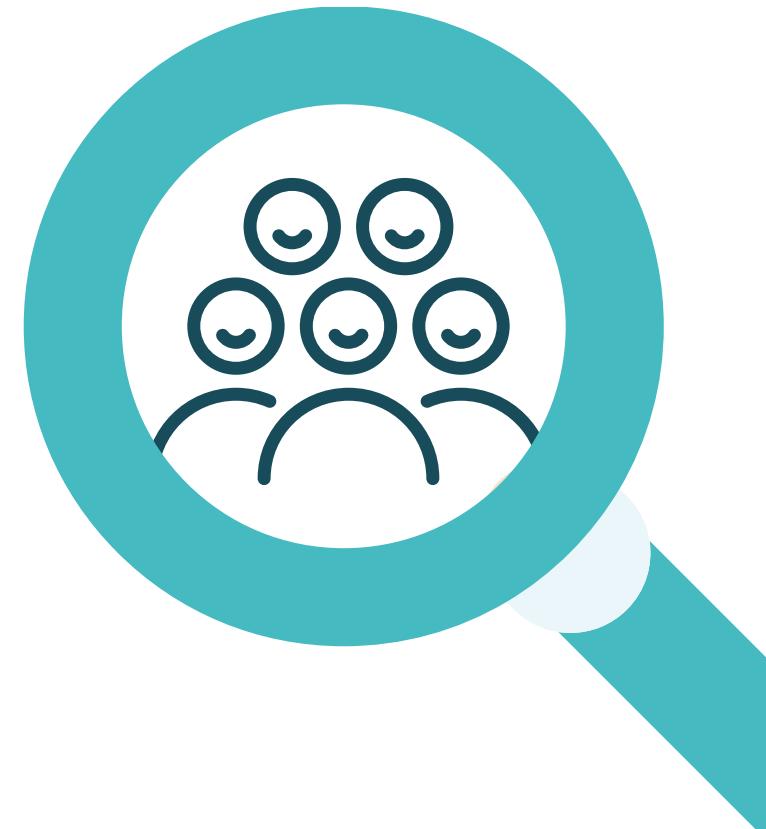
10 Instelling jaarlijkse monitor Bruto Nationaal Geluk

DENK vindt dat de nadruk in ons welvaartsbegrip te sterk ligt op geld, economische groei en kwantiteit, in plaats van op kwaliteit, gevoelens en ervaringen. DENK is daarom:

- Vóór het instellen van een jaarlijkse monitor van het geluk in ons land, dat inzicht geeft in het Bruto Nationaal Geluk

BNG
jaarlijkse monitor **Bruto Nationaal Geluk**

DENK vindt dat de nadruk in ons welvaartsbegrip te sterk ligt op geld, economische groei en kwantiteit, in plaats van op kwaliteit, gevoelens en ervaringen.

DENK WIL DAT BURGERS GAAN BEPALEN OVER
20% VAN DE INZET VAN DE POLITIECAPACITEIT.

Gevoel van onveiligheid in onze samenleving...

Bron: CBS (2016). Veiligheidsmonitor 2015.

Criminaliteit in onze samenleving...

Bron: CBS (2016). Veiligheidsmonitor 2015.

Nederland is punitiever dan de rest van de EU...

23% van de straffen in NL is een onvoorwaardelijke celstraf, in EU is dat 12,4%

Bron: CBS (2016). Criminaliteit en rechtshandhaving 2015.

We zijn ze niet vergeten...

R.I.P.
slachtoffers van politiegeweld

5 EEN VEILIGE SAMENLEVING WAARIN MENSEN ZICH VERTROUWD EN GEBORGEN VOELEN

Veiligheid als centrale taak van de overheid

Veiligheid is een eerste levensbehoefte. Slechts als een mens veilig is, kan een mens zich ontplooien. De veiligheid van burgers is dan ook dé centrale taak van de overheid. De laatste jaren is het aantal mensen dat slachtoffer werd van criminaliteit gedaald. Voor DENK is dat echter geen reden om achterover te zitten, want bijna een op de vijf mensen was in 2015 slachtoffer van criminaliteit.

Intensief preventief beleid

DENK staat voor een veiliger Nederland, waarin de aanpak van criminaliteit in balans is tussen preventie en repressie. Tussen erkenning van het leed van slachtoffers en een tweede kans voor daders. Deze balans is echter zoek geraakt, want door populistische bangmakerij lag er te veel nadruk op strenger straffen en '*crime fighting*', terwijl de oorzaken van criminaliteit onvoldoende werden aangepakt en veel maatregelen zich tegen en soms zelfs over de grens van het rechtstatelijke bevonden. DENK zet daarom in op een intensiever preventief beleid bij de aanpak van criminaliteit.

Politie en recht in de haarvaten van de samenleving

In de laatste jaren zijn de politie en de rechtspraak losgeraakt van de gemeenschap. Schaalvergroting, bezuinigingen en bureaucratie hebben de sociale functie ondergraven. DENK wil dat er weer oog komt voor de burgers. Mensen moeten daarom invloed krijgen op de inzet van politiecapaciteit en de dienstverlening bij de politie moet persoonlijker. DENK wil daarnaast budget vrijmaken voor meer wijkagenten en toegankelijker rechtspraak en rechtsbijstand.

Einde aan politiegeweld en etnisch profileren

Mensen moeten zich beschermde weten tegen onrecht van de overheid. Er zijn in ons land veel slachtoffers van politiegeweld, etnisch profileren en ongelijke rechtspraak. DENK wil deze fenomenen uitbannen, zodat burgers de politie en rechters kunnen vertrouwen. Er moet dan ook een uitvoerig actieplan tegen etnisch profileren, politiegeweld en ongelijke rechtspraak komen.

Voorkomen digitale criminaliteit als prioriteit

Crimineel en agressief gedrag zijn steeds vaker digitaal: in 2021 verwacht men dat 50% van de misdaaden *cybercrimes* zijn. DENK wil daarom een versterkte aanpak van cybercrime, met het zwaartepunt op cyber-weerbaarheid. Daarnaast moet voor het borgen van onze privacy de Autoriteit Persoonsgegevens worden versterkt. Zo geeft DENK bedrijven het vertrouwen dat Nederland een veilig land is om data te bewaren en internetbedrijven te voeren.

TIEN VOORSTELLEN VOOR EEN VEILIGE SAMENLEVING

1 De taken van defensie beperken tot waar wij internationaal in uitblinken: vrede en wederopbouw

DENK vindt dat de kracht van ons land niet ligt in vechten, maar in de-escalatie en wederopbouw. DENK is daarom:

- Vóór een efficiënter en toegespitst leger, dat alléén gericht is op verdediging, vrede en wederopbouw
- Vóór het oprichten van een Ministerie van Vrede en Wederopbouw, in plaats van het Ministerie van Defensie
- Vóór het afzien van de JSF en nieuwe onderzeeboten
- Vóór het heronderhandelen van de NAVO-norm, zodat uitgaven voor conflictpreventie er ook onder vallen

2 Bestrijding van politiegeweld en etnisch profileren

DENK vindt dat dienaren van onze wet zich moeten houden aan de wet die zij moeten handhaven. DENK is daarom:

- Vóór een landelijk Meldpunt Politiefunctioneren
- Vóór het verbieden van gevaarlijke arrestatietechnieken, zoals de nekklem
- Vóór vergrote aandacht en meer tijd voor verantwoorde geweldstoepassing bij politieopleidingen
- Vóór het gebruik van stopformulieren door de politie
- Vóór meer aandacht voor diversiteit binnen de politieorganisatie en politieopleidingen

3 Kindermisbruik straffen met chemische castratie

DENK vindt dat het seksueel beschadigen van kinderen steviger moet worden aangepakt in Nederland. DENK is daarom:

- Vóór chemische castratie in combinatie met behandeling als straf voor kindermisbruik
- Vóór het onmogelijk maken van taakstraffen als straf voor het bezit van kinderporno
- Vóór meer budget en capaciteit bij de politie om (online) kinderporno te bestrijden

Seksueel geweld tegen kinderen en kinderporno...

Circa één op de drie minderjarigen maakt een vorm van seksueel geweld mee. Het aantal meldingen van kinderporno in ons land is de afgelopen twee jaar ruim verzesvoudigd.

Bron: Nat. Rap. Mensenhandel & Seksueel Geweld vs. Kinderen (2014). RTL Nieuws (2016).

MINISTERIE VAN VREDE EN WEDEROPBOUW

4 Digitale veiligheid als speerpunt voor de toekomst

DENK vindt de ontwikkeling van de digitale wereld een kans, maar is zich bewust van de gevaren. DENK is daarom:

- Vóór meer aandacht voor cybersecurity in het onderwijs om voldoende cybersecurity specialisten op te leiden
- Vóór strenge minimum standaarden waar iedereen die gegevens verwerkt aan moet voldoen
- Vóór een internationaal leidende rol om de minimale standaarden internationaal geaccepteerd te krijgen

Digitaal slachtofferschap...

1 op 9 Nederlanders was in 2015 slachtoffer van cybercrime.

Cybercrime levert Nederland een verlies op van 1,5% van het bnp.

Bron: CBS (2016). Veiligheidsmonitor 2015.

CSIS (2014). Net Losses: Estimating the Global Cost of Cybercrime.

5 Toegankelijke en kundige rechtsspraak en rechtsbijstand

DENK vindt dat rechtsgang toegankelijk moet zijn voor iedereen. Recht is een recht en geen privilege. DENK is daarom:

- Vóór het schrappen van de sluiting van rechtkantoren
- Vóór het investeren in de kwaliteit van de rechtspraak en de strafrechtketen
- Vóór het verlagen van de griffierechten en de eigen bijdragen in de rechtspraak

6 De politie dichter bij de burger organiseren

DENK vindt dat met de Nationale Politie de politie de afgelopen jaren te grootschalig is geworden. DENK is daarom:

- Vóór het wederom onderbrengen van de politie bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken
- Vóór de regionalisering van de prioritering van de Nationale Politie
- Vóór medezeggenschap van burgers over de allocatie van 20% van onze politiecapaciteit

7 Meer aandacht voor de preventie van criminaliteit

DENK vindt dat alleen een keiharde aanpak niet genoeg is om criminaliteit te kunnen bestrijden. DENK is daarom:

- Vóór het uitbreiden van het preventiebeleid gericht op het aanpakken van de grondoorzaken van criminaliteit

8 Wietteelt reguleren en gebruik ontmoedigen

DENK vindt dat het huidige gedoogbeleid van cannabis criminaliteit in de hand werkt. DENK is daarom:

- Vóór de regulering van de teelt en de verkoop van cannabis, waarbij cannabisgebruik wordt ontmoedigd

9 Intimidatie bestrijden

DENK vindt dat de publieke, maar ook de online ruimte veilig moet zijn voor iedereen. DENK is daarom:

- Vóór een Landelijk Meldpunt Intimidatie via een app, zodat meldingen kunnen leiden tot een compleet beeld en gerichte handhaving in gebieden

NL: 73% van de vrouwen had te maken met seksuele intimidatie. EU: 55%.

Bron: Atria (2014). Geweld tegen vrouwen.

10 De aanpak van terrorisme wordt verbreed tot alle gevvaarlijke uitwassen en getoetst aan rechtsstatelijkheid

DENK vindt dat de huidige aanpak van terrorisme is gefixeerd op een vorm. Alle gevaren voor onze samenleving moeten worden aangepakt op een rechtstatelijke wijze. DENK is daarom:

- Vóór het invoeren van een Actieplan Integrale Aanpak Extreemrechts Geweld, omdat de dreiging van extreemrechts door diensten wordt onderschat
- Vóór het onmogelijk maken van veiligheidsmaatregelen zonder tussenkomst van een onafhankelijke instantie

LANDELIJK MELDPUNT INTIMIDATIE

ONDERNEMERS HEBBEN MEEBETAALD AAN HET REDDEN VAN BANKEN, MAAR KRIJGEN VAN DIEZELFDE BANKEN GEEN KREDIET.

Het midden- en kleinbedrijf als (banen)motor van Nederland...

Het midden- en kleinbedrijf zorgt voor 70% van de werkgelegenheid in de marktsector en voor 61% van het bruto binnenlands product (BBP)

Het midden- en kleinbedrijf

Bron: CBS (2015). De staat van het MKB 2015.

Een motor die geen olie krijgt kan niet draaien...

Nederland heeft het hoogste percentage in de Eurozone van MKB'ers die aangeven dat hun kreditaanvraag werd afgewezen door banken (**23%**), gevolgd door Griekenland (**21%**). In Duitsland is dit percentage slechts **4%**.

Bron: European Central Bank (2015).
Survey on the access to finance of enterprises in the euro area.

Zand in de banenmotor...

Circa **50%** van de ondernemers met een klein bedrijf geeft aan dat de regels omtrent loondoorketting bij ziekte, re-integratieverplichtingen en administratieve lasten door de Wet Verbetering Poortwachter een belemmering zijn om personeel aan te nemen. Bij grote bedrijven is dit slechts circa **10%**.

Bron: Langman Economien (2008). Wat werkgevers weerhoudt.

6 EEN ONDERNEMENDE SAMENLEVING WAARIN HET MKB BLOEIT

MKB als motor van de economie

Het midden- en kleinbedrijf is de onbetwiste motor van de Nederlandse economie. De creativiteit, inzet, durf en kunde van al die mkb'ers zorgen ervoor dat de Nederlandse economie op een trotse 4e plaats staat op het lijstje van de meest concurrerende economieën van het World Economic Forum. DENK wil vooruit blijven kijken en wil de ideale omstandigheden scheppen voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf. De motor van onze economie moet immers niet stilstaan, maar steeds beter draaien.

Olie voor de motor

Om goed te kunnen draaien, heeft een motor olie nodig. De olie van de mkb-motor is financiering, want daarmee maken ondernemers hun ambities waar. Helaas worden te veel van de kreditaanvragen van mkb'ers afgewezen: in het Eurogebied doen wij het zelfs het slechtst. Dit omdat mkb-kredieten niet aantrekkelijk zijn voor banken. En als een ondernemer met een klein bedrijf toch een lening krijgt, dan is dat voor 2% méér vaste rente dan een groot bedrijf. DENK wil zich ervoor inzetten dat het MKB-financieringsprobleem in de komende jaren wordt weggewerkt. Banken hebben wat DENK betreft een maatschappelijke positie met een maatschappelijke verantwoordelijkheid. DENK verzet zich ertegen dat terwijl mkb'ers financieringsproblemen hebben, de overheid belastingdeals maakt met multinationals.

Zuurstof voor de motor

Naast dat een motor olie nodig heeft, heeft een motor ook zuurstof nodig. Ondernemers richten zich nu te veel op het naleven van regels, op het woud van belastingen of maken zich zorgen om hun oude dag. Om de banenmotor van het mkb van zuurstof te voorzien, wil DENK daarom iets doen aan de regeldruk en de belastingdruk voor mkb'ers. Ook wil DENK het opbouwen van pensioenen in eigen beheer aantrekkelijker maken. Zo kunnen mkb'ers zich met minder zorgen richten op het ondernemen.

Zand uit de motor wegnemen

Nederland heeft een belangrijk sociaal zekerheidssysteem, maar soms werkt dat belemmerend. De loondoorbetaling bij ziekte, waardoor ondernemers twee jaar lang minstens 70% van hetloon van zieke werknemers moeten betalen, werkt voor kleine ondernemers als een drempel om mensen aan te nemen. DENK wil het zand wegnemen dat hierdoor in de banenmotor komt, zónder dat dit de positie van werknemers schaadt. Dit kan door de loondoorbetaling bij ziekte deels te collectiviseren.

TIEN VOORSTELLEN VOOR EEN ONDERNEMENDE SAMENLEVING

1 Verlichting van de regeldruk voor ondernemers

DENK vindt dat ondernemers zo veel mogelijk tijd moeten kunnen investeren in waar ze goed in zijn. Daarvoor is het van belang dat tijdrovende regelgeving wordt uitgedund. DENK is daarom:

- Vóór opnieuw 2,5 miljard euro aan kostenverlaging qua regeldruk voor bedrijven, burgers en professionals
- Vóór het strenger naleven van de vaste verandermomenten voor wet- en regelgeving en het toepassen van vaste verandermomenten op provinciaal en gemeentelijk niveau
- Vóór een structurele mkb-regeldrukbeoordeling bij alle nieuwe wetgeving waar het mkb mee te maken heeft

2 Oprichten van een Nationale Ondernemerskredietbank

DENK vindt dat banken de maatschappelijke taak hebben om ondernemers van krediet te voorzien. DENK is daarom:

- Vóór een verhoging van de bankenbelasting en het met dit geld oprichten van een Nationale Ondernemerskredietbank

Veel kleine ondernemers krijgen geen krediet, maar de grote wel...

57% van de ondernemers met een klein bedrijf slaagt erin om een kreditaanvraag volledig te krijgen. Bij ondernemers met grote bedrijven bedraagt dit cijfer 89%.

Bron: Panteia (2015). Financieringsmonitor 2015-2.

3 Versterken van de rol van de Kamer van Koophandel en het Ondernemershuis

DENK vindt dat ál onze ondernemers hulp moeten kunnen zoeken in ondersteuningscentra, als zij niet precies weten hoe zij alle regels en verplichtingen moeten naleven. DENK is daarom:

- Vóór de KvK en het Ondernemershuis als versterkte regionale ondersteuningscentra bij vragen van ondernemers over regels en internationaal ondernemen

4 Loondoorbetaling bij ziekte deels collectiviseren

DENK vindt dat wettelijke barrières bij het aannemen van personeel moeten worden weggenomen, zodat het midden- en kleinbedrijf voor meer banen zorgt in Nederland. DENK is daarom:

- Vóór gecollectiviseerde loondoorbetaling bij ziekte voor ondernemers met minder dan tien personeelsleden

Nationale Ondernemerskredietbank

5 Inzetonafhankelijke kredietbeoordelaars

DENK wil gelijke kansen voor elke ondernemer. Ongelijke kredietbeoordeling moet worden voorkomen. DENK is daarom:

- Vóór onafhankelijke kredietbeoordelaars bij kleine kreditaanvragen

Ondernemers met een migrantenachtergrond en kreditaanvragen...

"Behalve de ingewikkelde aanvraagprocedures voor leningen worden zij vaak ook geconfronteerd met uitsluitingsprocessen van financiers"

Bron: Hogeschool Inholland (2008). Allocatlon ondernemerschap in Den Haag.

6 Ondersteuning bij bedrijfsoverdrachten

DENK vindt het een verlies als bedrijven worden opgeheven omdat er bijvoorbeeld geen opvolger kan worden gevonden. Mislukte bedrijfsoverdrachten kosten veel geld en banen. DENK is daarom:

- Vóór een landelijk platform voor de ondersteuning en advisering bij bedrijfsoverdrachten
- Vóór een verbetering van de financieringsmogelijkheden voor bedrijfsovernames
- Vóór het verbeterd matchen van werkzoekenden en starters met mensen die hun bedrijf willen overdragen

Effecten van de opheffing van gezonde bedrijven en mislukte overdrachten...

Een banenverlies van circa 80.000 banen, een omzetderving van 3,2 tot 4 miljard euro en een kapitaalverlies van 1,7 – 2,1 miljard euro per jaar.

Bron: Van Teeffelen, L. (2012).

De effecten van opheffingen en bedrijfsoverdrachten op de Nederlandse economie.

7 Startende ondernemers krijgen een voucher van 750 euro

DENK vindt dat een beginnende ondernemer moet worden gesteund, zodat de ondernemer zijn of haar ambities waar kan maken en banen kan creëren voor anderen. DENK is daarom:

- Vóór het uitgeven van het geld voor het topsectorenbeleid aan startupvouchers van 750 euro per ondernemer, waarmee startups belastingvrij diensten kunnen inkopen

Startende ondernemers die over de kop gaan...

In 2015 startten +/- 190.000 bedrijven. Na 5 jaar strandt 40% van de nieuwe bedrijven.

Bron: Kamer van Koophandel (2015). Jaaroverzicht Ondernemend Nederland.

8 Onderzoek naar etnisch profileren bij de belastingdienst, gemeenten, de FiOD en de Inspectie SZW

DENK krijgt signalen dat ondernemers zich gediscrimineerd voelen door controles van overheidsdiensten. DENK is daarom:

- Vóór een onafhankelijk onderzoek naar etnisch profileren bij de belastingdienst, gemeenten, de FiOD en de inspectie SZW, zodat er erkenning komt voor het probleem en er actie kan worden ondernomen

Startende ondernemers krijgen een voucher van 750 euro

9 Versterkt leerling-gezel model in de ambachtseconomie

DENK is bezorgd over de situatie in de ambachtseconomie waar, door onder andere vergrijzing, in de toekomst een groot tekort aan goed opgeleide vaklieden zal zijn. DENK is daarom:

- Vóór meer geld voor het leerling-gezel model, waarin de toekomstige generatie ambachtslieden leert van meesters

Vervangingsvraag in de ambachtseconomie...

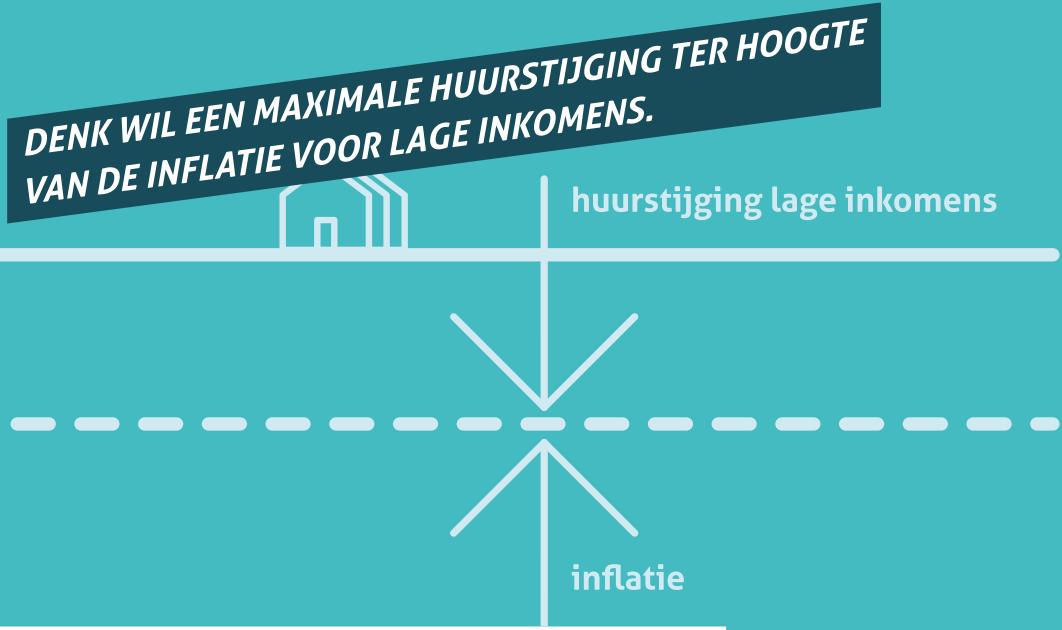
Tot 2024 moet in de ambachtseconomie jaarlijks 1 op de 16 werkenden worden vervangen, wat neerkomt op een totaal van 536.640 fte tussen 2015 en 2024

Bron: AFB Research (2015). Structuuronderzoek 2015 Ambachtseconomie.

10 Meer belastingvoordelen voor het mkb

DENK wil mkb'ers zo veel mogelijk ondersteunen in hun groei en werk en dat kan met belastingvoordelen. DENK is daarom:

- Vóór het verhogen van de mkb-winstvrijstelling
- Vóór een verruiming van de kleineondernemersregeling

7 EEN LEEFBARE SAMENLEVING WAARIN MENSEN BETAALBAAR, PRETTIG EN GEMENGD WONEN

Betaalbaar wonen

Onderdak is een van de basisbehoeften van de mens. De lasten voor een dak boven het hoofd mogen mensen daarom nooit boven het hoofd groeien. DENK vindt dat iedereen de beschikking moet hebben over een betaalbare woning: zowel kopers als huurders. Doordat de inkomens van veel mensen in de laatste jaren zijn gedaald en omdat de huren zijn gestegen, zijn huurders steeds meer geld kwijt aan hun woning. Huurders geven nu 26,7% van hun besteedbaar inkomen uit aan huuruitgaven, terwijl dit in 2012 maar 23,8% was. Op een jaarinkomen scheelt dit honderden euro's per jaar, waardoor mensen met lagere inkomens het hardst zijn getroffen.

Einde aan de belasting op onderdak: stop de verhuurdersheffing

DENK zet zich in om huren betaalbaarder te maken. Om dit te bewerkstelligen vindt DENK dat de verhuurdersheffing van de baan moet, omdat deze heffing deels afgewenteld wordt op de huurders en de verhuurders door deze heffing minder investeren. Hierdoor rijzen de huren de pan uit, wordt de service aan huurders afgebouwd en is het woningaanbod niet op orde.

Samenleven doe je samen: gemengd wonen

Samenleven doe je samen. Daarom vindt DENK het van groot belang dat groepen mensen in onze samenleving in elkaars nabijheid wonen en met elkaar in contact komen. Daarnaast ontstaan negatieve spiralen van criminaliteit en overlast, doordat te veel mensen in een uitzichtloze situatie geconcentreerd raken in een gebied. Deze gebieden krijgen vervolgens een slechte naam, waardoor de problemen alleen maar toenemen.

Ook mensen met een migrantenachtergrond en mensen zonder migrantenachtergrond wonen te veel gescheiden van elkaar. Naast woonvoorkieuren, speelt vooral het inkomen van mensen hierbij een rol. DENK wil deze gescheiden werelden bij elkaar brengen, want onbekend maakt onbemind. DENK zet zich daarom in om mensen met een laag inkomen en mensen met een hoger inkomen in mindere mate apart van elkaar te laten wonen. Dit kan door gemengd bouwen en door maatregelen af te schaffen die ervoor zorgen dat mensen met hogere inkomens wegtrekken.

Prettig wonen

DENK vindt dat mensen prettig moeten kunnen wonen. Dit betekent dat er genoeg groen moet zijn. DENK stimuleert initiatieven als stadslandbouw en wil bestaand groen behouden.

Prettig wonen betekent ook meer inspraak voor bewoners. DENK ondersteunt daarom initiatieven die de bewonersparticipatie vergroten. Het is ook belangrijk dat voorzieningen behouden blijven in buurten, omdat de menselijke maat van de buurt geborgenheid biedt. DENK zet zich hiervoor in en geeft extra aandacht aan krimpgebieden.

Prettig wonen betekent onder invloed van technologische verandering ook, dat DENK zich inzet voor gratis en publiek Wifi in heel Nederland.

TIEN VOORSTELLEN VOOR EEN LEEFBARE SAMENLEVING

1 De verhuurdersheffing per direct afschaffen

DENK vindt dat de huren de pan uitrijzen. Deels komt dit door de verhuurdersheffing, die er ook voor zorgt dat dienstverlening aan huurders versoberd. DENK is daarom:

- Vóór het afschaffen van de verhuurdersheffing

De verhuurdersheffing als vermomde lastenverhoging...

Voor elke euro die een woningcorporatie meer aan verhuurdersheffing betaalt, verhoogt deze de huren gemiddeld met 0,26 euro

Bron: COELO (2016). Evaluatie verhuurdersheffing.

2 Investeren in de wijkeconomie

DENK vindt het van belang dat het voorzieningenniveau in wijken op peil is, omdat wijken erdoor opfleuren en het wijkniveau voor menselijke dienstverlening zorgt. DENK is daarom:

- Vóór een investeringsfonds voor de wijkeconomie, waarin bedrijfjes op wijkniveau krediet kunnen krijgen

3 30% van de verkochte kavels naar de burgers

DENK vindt dat het aanschaffen van grond niet alleen een voorrecht mag zijn voor grote projectontwikkelaars. DENK is daarom:

- Vóór een wettelijk maximum van 70% van gemeentelijke gronden die verkocht worden aan grote projectontwikkelaars

4 Verlaging van de maximale jaarlijkse huurverhoging

DENK vindt het niet te rechtvaardigen dat huurverhogingen veel meer bedragen dan de inflatie, zeker niet bij lagere inkomens. DENK is daarom:

Vóór het jaarlijkse inflatiepercentage als maximale huurverhoging voor de groep huurders met een huishoudinkomen tot € 34.678 en een verlaagde maximale huurverhoging voor de twee overige groepen

Huurverhogingen rijzen de pan uit...

	Inflatie	Huurverhoging	Verschil
2013	2,5%	4,1%	+1,6%
2014	1,0%	3,9%	+2,9%
2015	0,6%	2,0%	+1,4%

Bron: COELO (2016). Evaluatie verhuurdersheffing.

30% van de verkochte kavels naar de burgers

5 Ook een rentevrije hypotheek wordt aftrekbaar van de belasting

DENK vindt dat de onafhankelijkheid en het gevoel van verantwoordelijkheid door het eigenaarschap van een eigen huis bereikbaar moeten zijn voor iedereen. DENK is daarom:

- Vóór het aftrekbaar maken van de belasting van een rentevrije, ofwel halal hypotheek

6 Leegstaande kantoorpanden en bedrijfsruimten ombouwen tot woonruimten

DENK vindt dat er meer (gezamenlijke) woonruimte moet komen voor sociale huur, ouderen, starters, studenten, asielzoekers en de maatschappelijke opvang. DENK is daarom:

- Vóór het aankopen van langdurig leegstaande kantoor- en bedrijfspanden door de overheid

Kansen met kantoren en bedrijfsruimten...

Er staat 7.805.000 m² aan kantoorruimte leeg, wat neerkomt op 15,8% van de totale kantoorvoorraad. Er wordt 9.684.000 m² aan bedrijfspanden aangeboden, terwijl er slechts 3.191.000 m² wordt opgenomen.

Bron: DTZ Zadelhoff (2015). Factsheets Nederland: kantoren- en bedrijfsruimtemarkt.

7 De bewonersinspraak vergroten

DENK vindt dat grotere inspraak van bewoners bij het organiseren van de woonomgeving de binding met de wijk vergroot en zorgt voor meer controle op corporatiebestuurders. DENK is daarom:

- Vóór een wettelijk instemmingsrecht voor huurders bij verkoopplannen van corporaties

8 Het toezicht op woningcorporaties vergroten

DENK vindt het onacceptabel dat besturen van woningcorporaties onverantwoordelijke risico's nemen met publiek geld en daarmee de woningen van mensen op het spel zetten. DENK is daarom:

- Vóór het kunnen wegstellen van falende commissarissen bij woningcorporaties door de minister
- Vóór door de Autoriteit Woningcorporaties benoemde leden van de Raden van Toezicht van woningcorporaties
- Vóór het aanmerken van alle woningcorporaties als organisatie van openbaar belang (OOB)

9 De hypothekrenteafrek is geen miljonairssubsidie

DENK vindt dat belastingvoordelen niet in het voordeel mogen zijn van de rijkste mensen in onze samenleving. DENK is daarom:

- Vóór het per direct instellen van een maximum hypothekenschuld van €500.000 bij de hypothekrenteafrek
- Vóór het afbouwen van het maximum aftrekpercentage bij de hypothekrenteafrek met 2% per jaar tot 40%

Miljonairssubsidie of het stimuleren van woningbezit?

49% van de 14,2 miljard belastingvoordeel door eigen woningbezit komt terecht bij de 20% rijkste mensen in Nederland.

Bron: CBS (2015). Noot: cijfers 2014.

10 Meer groen in de wijken

DENK vindt het belangrijk dat er groen aanwezig is in wijken. Want in wijken met meer groen zijn mensen gezonder en hebben kinderen meer ruimte om buiten te spelen. DENK is daarom:

- Vóór het ondersteunen van bewonersinitiatieven die wijken groener maken
- Vóór het invoeren van een wettelijke groen- en speelruimtenorm, als percentage van de openbare ruimte

Meer groen in de wijken

DENK VERVANGT HET OPGEHEVEN VINGERTJE VAN HET HUIDIGE
BUITENLANDBELEID DOOR EEN UITGEREIKTE HAND.

8 EEN RECHTVAARDIGE SAMENLEVING DIE INTERNATIONAAL RECHTVAARDIGHEID BEVORDERT

De verhoudingen in de wereld veranderen...

Het Westen is niet meer het machtscentrum van de wereld. Economisch heeft het Westen immers aan invloed verloren aan landen als China, India en Brazilië. Ook politiek en cultureel zijn de oude verhoudingen, waarin het Westen simpelweg haar wil kon dicteren aan de rest van de wereld, niet meer de realiteit.

...en Nederland kan niet anders dan meeveranderen

Ondanks deze veranderingen, handelen velen nog alsof de wereld gedomineerd wordt door een handje vol landen. Alsof de levenswijze van sommige staten maatgevend is voor álle andere staten. Alsof de beschaving die in sommige gebieden in eeuwen is verwezenlijkt, direct verwezenlijkt zou moeten worden in de rest van onze wereld.

Volgens DENK zet deze houding relaties onder druk en stimuleert dit vijandsdenken. Daarom moet het idee worden losgelaten dat wij in het Westen bepalen wat beschaving en vooruitgang is. De wereld is veranderd en Nederland kan niet anders dan meeveranderen.

Bij DENK staat in buitenlandse relaties dialoog in gelijkwaardigheid centraal en niet superioriteitsdenken. Dit doet niks af aan de winst op het gebied van mensenrechten die nog geboekt moet worden, maar deze winst valt volgens DENK eerder te boeken door middel van een gelijkwaardige dialoog, dan door een opgeheven vinger.

Het vluchtingendrama is een drama voor de vluchtelingen zelf

De grootste internationale uitdaging sinds de Koude Oorlog, is het vluchtingendrama. Dit drama raakt de kern van onze menselijkheid. De essentie van de oplossing ligt in het stoppen van de cyclus van geweld dat reageert op geweld. Want Westerse militaire agressie die landen instabiel maakt, in combinatie met het opdringen van waarden, blijkt keer op keer een voedingsbodem voor alleen maar méér agressie te zijn. DENK is dan ook zeer terughoudend in het steunen van internationale militaire missies.

Niet minder, maar méér opvang en méér middelen

De grote toestroom van vluchtelingen wordt in aanvulling hierop veroorzaakt door de hardnekke uitzichtloosheid onder vele vluchtelingen die veelal onder slechte omstandigheden worden opgevangen in de regio. Het ontlasten van deze regio door het opvangen van meer vluchtelingen in Europa en Nederland, en het sturen van meer middelen naar de regio, vormen volgens DENK dan ook de belangrijke tweede stap.

Rechtvaardigere spreiding van vluchtelingen

DENK is voor een rechtvaardigere spreiding van vluchtelingen buiten Europa, binnen Europa en binnen Nederland. Buiten Europa betekent dit dat er deals gemaakt moeten worden met andere landen, om de instroom te controleren. Binnen Europa betekent dit stevige sancties voor landen die hun verantwoordelijkheid niet nemen. Binnen Nederland betekent dit kleinschaligere opvang, minder opgevangen vluchtelingen in kleine gemeenten en het slimmer gebruiken van leegstaande woningen. Het is vervolgens zaak dat vluchtelingen zo snel mogelijk kunnen werken, leren en een rechtvaardig vooruitzicht krijgen op het Nederlandschap.

Een Europa 2.0: méér van minder

De tweede grote internationale uitdaging die wij tegemoet treden is de toekomst van de EU. DENK zegt geen nee tegen de EU, maar zegt wel nee tegen Brussel. Want de huidige EU is een unie die zich met te veel zaken bezighoudt, die te ondoorzichtig is en die ondemocratisch functioneert. Deze zorgen maken dat de Europese Unie nu onder druk staat. Volgens DENK is nu daarom hét moment om de Europese Unie te herzien, in plaats van het moment om er afstand van te nemen. DENK is dan ook voor een vernieuwde Europese Unie die méér doet van minder.

Kernwapenvrije wereld

Kernwapens zijn een grote bedreiging voor de veiligheid van de gehele mensheid, maar ook voor het dierlijk en plantaardig leven. DENK verzet zich daarom tegen de modernisering en uitbreiding van het bestaande kernwapenarsenaal. DENK eist dat de kernwapens die zich op Nederlands grondgebied bevinden per direct uit ons land worden verwijderd. In navolging van de 115 landen die dit al hebben gedaan, pleit DENK voor een nationaal verbod op kernwapens. Door het probleem van kernwapens internationaal te blijven agenderen moet ons land wat DENK betreft blijven streven naar een kernwapenvrije wereld.

DENK blijft streven naar een kernwapenvrije wereld

TIEN VOORSTELLEN VOOR EEN INTERNATIONAAL RECHTVAARDIGE SAMENLEVING

1 DENK gaat niet akkoord met CETA, TiSA en TTIP

DENK vindt dat bedrijven te veel invloed krijgen met verdragen als CETA, TiSA en TTIP, omdat bedrijven in speciale rechtbanken staten aan kunnen klagen en er te veel bevoegdheden van burgers en regeringen uit handen worden gegeven. DENK is daarom:

- Vóór het stoppen met ondemocratische en niet transparante onderhandelingen over verregaande vrijhandelsverdragen
- Vóór het voorkomen van voorlopige inwerkingtreding van verregaande internationale overeenkomsten

2 Méér Europa, minder Brussel

DENK is vóór de EU. De Europese vrijhandel, vrede en solidariteit hebben grote voordelen voor ons land. DENK is echter tegen de uitdijende en ondemocratische EU-bureaucratie. DENK is daarom:

- Vóór een kritische vermindering van de hoeveelheid regels en eisen die door de Europese Unie worden opgelegd
- Vóór uitbreiding van de rechten van het Europese Parlement
- Vóór de huidige criteria voor het EU-lidmaatschap, zodat géén enkel beschafd land op voorhand wordt uitgesloten
- Vóór het democratiseren van overige internationale organisaties, zoals de Verenigde Naties

De waarde van Europa voor Nederland...

We exporteren voor €120 miljard naar de EU, wat 1,5 miljoen banen oplevert

Bron: VNO-NCW (2012). Nederland leeft van Europa.

3 Erkenning van de Palestijnse staat

DENK betreurt het onrecht van de gevolgen van het Palestijns-Israëlische drama. De overtreden VN-resoluties en illegale nederzettingen tonen aan dat er zeer ongelijke verhoudingen zijn en achtereenvolgende Israëlische regeringen houden dit onrecht in stand. DENK is daarom:

- Vóór het per direct erkennen van de Palestijnse staat
- Vóór een importverbod op producten uit illegale Israëlische nederzettingen
- Vóór het van de Israëlische regering terug eisen van de Nederlandse investeringskosten voor ontwikkelingsprojecten in Palestina die door bewezen toedoen van de Israëlische regering kapot zijn gemaakt

4 Aandacht voor het lot van de Rohingya in Myanmar

DENK maakt zich grote zorgen over de vreselijke situatie van de Rohingya, een moslimminderheid in Myanmar. Hun regering erkent hen niet waardoor zij zijn verdreven naar kampen en in de handen vallen van mensenhandelaren.

DENK is daarom:

- Vóór het verhogen van de economische en politieke druk op Myanmar om de Rohingya als burgers te erkennen, zodat de etnische zuivering in Myanmar stopt
- Vóór een ruimhartig beleid ten aanzien van het opvangen van Rohingya's in Nederland

5 Geen plek meer voor kernwapens in de wereld

DENK is een principieel tegenstander van kernwapens. Sinds 1970 probeert de internationale gemeenschap met het non-proliferatieverdrag om deze wapens uit te bannen. Dit met weinig succes. DENK is daarom:

- Vóór het invoeren van een nationaal verbod op kernwapens en meer inspanningen voor een internationaal verbod

6 Bestrijding van de ongelijkheid in de wereld

DENK vindt dat een rechtvaardige wereld een wereld is, waarin het verschil in welvaart, gezondheid en kennis wordt verkleind, zodat ieder mens met gelijke kansen aan het leven begint. DENK is daarom:

- Vóór een besteding van minimaal 1% van ons Bruto Nationaal Product aan ontwikkelingssamenwerking
- Vóór het beleidsmatig loskoppelen van handel en ontwikkelings-samenwerking
- Vóór het voorkomen dat geld voor ontwikkelingshulp de belangen dient van corrupte en onverantwoordelijke regeringen en regeringsleiders
- Vóór vrijhandel die in het voordeel is van álle landen in de wereld, door het uitbannen van opgedrongen neoliberalisme aan ontwikkelingslanden en productdumping door westerse bedrijven

Ongelijkheid in de wereld...

De rijkste 1% in de wereld heeft meer rijkdom dat alle andere mensen samen

Bron: Oxfam Novib (2016). An economy for the 1%.

Een humaan asielbeleid in Nederland

7 Een humaan asielbeleid in Nederland

DENK is voor een waardige opvang van asielzoekers, waarbij de vluchtelingen rechtvaardig over het land worden verspreid. Snelle integratie moet hierbij grote aandacht krijgen. DENK is daarom:

- Vóór het verkorten van de wettelijke termijn waarna een persoon in een asielprocedure kan werken en studeren
- Vóór het vergroten van de kwaliteit en de kleinschaligheid van de opvang van (uitgeprocedeerde) asielzoekers
- Vóór het beschikbaar stellen van meer geld voor onderwijs en zorg voor asielzoekers(kinderen)
- Vóór het versnellen van de bureaucratische asielprocedure door de capaciteit van het COA en de IND te vergroten en deze instellingen crisisbestendiger te maken
- Vóór het zorgvuldiger en minder categorisch toepassen van de 1F-Vluchtelingenstatus
- Vóór een volledige toetsing door de rechter van asielzaken

8 Versterking van de band tussen Nederland en Suriname

DENK vindt dat de historische relatie tussen Nederland en Suriname gerespecteerd en onderhouden dient te worden. DENK is daarom:

- Vóór het voortzetten en het verdiepen van de (culturele) samenwerking tussen Nederland en Suriname
- Vóór het stimuleren van open skies, waardoor er eerlijker vliegticketprijzen tussen Nederland en Suriname komen
- Vóór het stopzetten van de 100%-controle van passagiers die naar Nederland vliegen vanuit Suriname
- Vóór het openstellen van de archieven en het onderzoeken van de Nederlandse rol in de coup van Bouterse en de Binnenlandse Oorlog

9 Versterking van de band tussen Nederland en Indonesië

DENK vindt dat een onverwerkt verleden niet in de weg mag staan van goede betrekkingen tussen de historisch met elkaar verbonden landen Nederland en Indonesië. DENK is daarom:

- Vóór een onafhankelijk onderzoek naar het Nederlandse handelen in Indonesië in de jaren 1945-1950
- Vóór een ruimhartige tegemoetkoming voor (nakomelingen van) slachtoffers van Nederlands oorlogsgeweld en (nakomelingen van) mensen die zijn benadeeld als gevolg van de Indische Kwestie
- Vóór het aanbieden van excuses voor het feit dat de door Nederland ondersteunde Molukse wens voor onafhankelijkheid onmogelijk te verwesenlijken was

10 Internationaal onderzoek naar de Armeense kwestie

DENK betreurt alle slachtoffers die ten tijde van de Eerste Wereldoorlog zijn omgekomen op zowel het Europese continent als daarbuiten. DENK erkent het leed van de nabestaanden van de slachtoffers aan zowel de Turkse zijde als de Armeense zijde van de gebeurtenissen in 1915 in het huidige Turkije. Omdat er geen internationale consensus bestaat over de schaal en de toedracht van deze vreselijke gebeurtenissen moeten politieke overwegingen en begrijpelijke emoties plaatsmaken voor redelijkheid en verbroedering. DENK is daarom:

- Vóór een onafhankelijk internationaal onderzoek, gebaseerd op waarheidsvinding, naar de toedracht en schaal van de Armeense kwestie

**DENK VINDT DAT HET SYSTEEM VAN GELDSCHEPPING UIT DE
HANDEN VAN DE BANKEN MOET WORDEN GETROKKEN EN ONDER
CONTROLE VAN DE BURGERS MOET KOMEN.**

**DENK STAAT VOOR ONAFHANKELIJK TOEZICHT OP BENOEMINGEN
OM TE STOPPEN DAT POLITICI ELKAAR BAANTJES TOESCHUIVEN.**

Burgers willen meer zelf beslissen...

"Burgers zouden meer invloed moeten hebben op het beleid". **57%**

"Burgemeesters moeten direct worden gekozen door de inwoners van hun gemeente". **56%**

Bron: SCP (2015). Meer Democratie, Minder Politiek?

Groepen burgers zijn niet vertegenwoordigd in het bestuur...

Bestuursleden met een niet-Westerse achtergrond:

- Kabinet **0/20** kabinetssleden
- Provinciebesturen **0/61** gedeputeerden

Bron: Rijksoverheid.nl & Websites Provinciale Overheden.

Burgers voelen zich niet gehoord door de politiek...

"Kamerleden en Ministers geven niet veel om wat mensen zoals ik denken".

(Zeer) eens **52%**
(Zeer) oneens **19%**

Bron: SCP (2015). Burgerperspectieven 2015/4.

9 EEN DEMOCRATISCHE SAMENLEVING WAARIN DE STEM VAN ALLE BURGERS WORDT GEHOORD

Nederland teruggeven aan alle Nederlanders

DENK staat voor een samenleving waarin de stem van alle groepen burgers in ons land op basis van gelijkwaardigheid wordt gehoord. DENK constateert dat te veel burgers hun stem niet vertegenwoordigd zien op de plekken waar de belangrijke beslissingen worden genomen. De veranderingen van de samenleving in de laatste decennia, vonden geen weerklink in politiek en bestuur. DENK wil dat iedere Nederlander zich vertegenwoordigd ziet en voelt.

De samenleving haalt de politiek en het bestuur in

Waar veel politici en bestuurders bang zijn voor veranderingen, ziet DENK die veranderingen als potentieel. De samenleving haalt de politiek en het bestuur op heel veel plekken in. Dominante verbanden en denkbeelden hebben plaatsgemaakt voor onafhankelijke en mondige burgers, die zelf keuzes willen maken. Desondanks wordt ons land nog steeds bestuurd zoals jaren terug: er wordt nog te veel voor, in plaats van door burgers besloten.

Daarnaast is de samenleving steeds veelkleuriger geworden. Maar terwijl de samenleving zo verrijkt is met diversiteit, blijven partijen en besturen achter bij het betrekken van deze diversiteit. De kracht van het samenkommen van al die levenswijzen wordt nu niet benut, waardoor ons bestuur geen afspiegeling vormt van de bevolking. DENK vraagt aandacht voor dit democratische mankement.

DENK democratiseert

Door het gebrek aan invloed en representativiteit zijn bestuur en politiek verwijderd geraakt van de burgers. Dit schaadt het vertrouwen en geeft burgers het gevoel dat zij geen invloed hebben. DENK wil daarom onze heersende systemen democratiseren door de burgemeester en de commissaris van de Koning te laten verkiezen. Door ons systeem van geldschepping weg te trekken bij banken en te streven naar een transparant en meer publiek geldsysteem. Door baantjescarrousels in overheidsfuncties aan te pakken met meer toezicht. Door de werking van ons kiessysteem niet meer in het voordeel te laten zijn van de grote partijen en de status quo. Door de lokale politiek en media met meer middelen te ondersteunen.

DENK DEMOCRATISEREND

TIEN VOORSTELLEN VOOR EEN DEMOCRATISCHE SAMENLEVING

1 Burgers krijgen méér controle over wie hen vertegenwoordigt en bestuurt

DENK vindt dat burgers zélf moeten kunnen bepalen wie hen vertegenwoordigt en moeten kunnen controleren wie belangrijke functies krijgt. DENK is daarom:

- Vóór een verkiezingssysteem waarbij niet de lijstvolgorde bepaalt, maar waarbij personen met de meeste stemmen in de Kamer komen
- Vóór de gekozen burgemeester en de gekozen commissaris van de Koning, zodat burgers zélf beslissen wie hun gemeente en hun provincie vertegenwoordigt
- Vóór onafhankelijk toezicht op de benoeming van overheidspersoneel in de hoogste salarisschalen, zodat burgers zélf kunnen controleren of dit eerlijk gebeurt

2 Een constitutionele monarchie als verbindend instituut

DENK vindt dat ons Koningshuis mede vormend is voor onze nationale identiteit en op een verbindende wijze bijdraagt aan onze gemeenschapszin. DENK is daarom:

- Vóór de huidige invulling van het constitutionele koningschap
- Vóór het afschaffen van belastingvoordelen voor leden van het Koninklijk Huis

3 Burgers van 16 jaar en ouder krijgen stemrecht

DENK vindt dat jongeren bewust moeten worden gemaakt van de besluitvorming en vroeg betrokken moeten raken, want onze jongeren zijn daaraan toe. DENK is daarom:

Vóór het geven van actief kiesrecht aan burgers van 16 jaar en ouder, zodat jongeren zich kunnen uiten

4 Aanpassing van de rol van de Eerste Kamer in het wetgevingsproces

DENK vindt dat het niet aan de Eerste Kamer is om politieke besluiten te nemen over wetsvoorstellen, omdat de Eerste Kamer niet direct is gekozen. DENK is daarom:

- Vóór in plaats van stemrecht een terugzendrecht voor de Eerste Kamer, waarbij na tweemaal terugzenden van een wet definitief over het voorstel wordt besloten in een verenigde vergadering van de 1e en 2e Kamer

5 Bescherming van de stem van minderheden

DENK vindt dat iedereen een gelijke kans moet hebben om zijn of haar stem te uiten, omdat het bij een rechtsstaat hoort om de stem van minderheden te beschermen. DENK is daarom:

- Vóór het toekennen van restzetels op een manier dat grote partijen niet langer makkelijker een restzetel krijgen dan kleine partijen
- Vóór het geven van dezelfde rechten als gekozen fracties aan afsplitsingen van fracties, zodat de stem van minderheden niet wordt gefrustreerd

6 Communicatiemiddelen als brug tussen burger en politiek

DENK vindt dat nieuwe communicatiemiddelen een groot en effectief potentieel bieden om de kloof tussen burgers en politiek te dichten. DENK is daarom:

- Vóór het oprichten van een 'Open Ministerie', waarin burgers met nieuwe communicatiemiddelen zelf voorstellen doen, voorgelicht worden en gevraagd worden naar hun mening

Een voorbeeld uit Finland...

In Finland bestaat een online platform voor e-initiatieven, het 'Open Ministerie'. Dit platform ondersteunt burgers bij het opstellen van voorstellen via crowdsourcing. Online instrumenten worden ingezet voor het verzamelen van ideeën, discussie en cocreatie. Juristen helpen op vrijwillige basis mee.

Bron: Rathenau Instituut (2015). Kansen en dilemma's van digitale democratie.

7 Een democratisch en slagvaardig bestuur dichtbij de burger

DENK vindt dat bestuur en politiek dichtbij de burger moeten functioneren en slagvaardiger moeten worden. DENK is daarom:

- Vóór het beter opleiden en assisteren van lokale politici en hun medewerkers, zodat lokaal bestuur beter kan omgaan met de vele taken die het erbij kreeg
- Vóór het onderbrengen van de waterschappen bij de provincies
- Vóór het in stand houden van het huidige aantal gemeenten en provincies

8 Een overheid met snelle dienstverlening

DENK vindt dat het nemen van besluiten en het behandelen van procedures door de overheid sneller moet, want nu blijven mensen vaak te lang in onzekerheid. DENK is daarom:

- Vóór een wettelijke termijn van vier plus vier weken waarin de overheid beslist over bezwaarschriften, in plaats van een termijn van zes plus zes weken

9 Scherpe media die het bestuur en de politiek controleert

DENK vindt dat goed functionerende en onafhankelijke media essentieel zijn voor het controleren van de politiek en het bestuur en voor het inlichten van het publiek. DENK is daarom:

- Vóór het uitrekken van meer budget voor lokale media die politici controleren, zodat burgers voldoende op de hoogte worden gebracht van lokale besluitvorming
- Vóór het invoeren van een journalistieke eed, om ervoor te zorgen dat basale journalistieke principes worden toegepast

10 Een Constitutioneel Hof dat toetst aan onze Grondwet

DENK vindt dat met de principes van onze Grondwet niet mag worden gemarchandeerd en dat de interpretatie ervan niet op een arbitrale wijze mag worden gepolitiseerd. DENK is daarom:

- Vóór een Grondwetswijziging om rechterlijke toetsing aan onze Grondwet door een Constitutioneel Hof mogelijk te maken

**SLURPMULTINATIONALS DIE ONTWIKKELINGSLANDEN VERVUILEN
EN LEEGROVEN NAGELT DENK AAN DE SCHANDPAAL.**

Stijgende bevolking...

Er worden 278 baby's per minuut geboren

Bron: Population Reference Bureau (2015).

De opwarming van de aarde bedreigt het leven van komende generaties...

EU in 2050: 55.000 mensen per jaar bedreigd door overstromingen aan de kust

Bron: Stockholm Environment Institute (2011).

**GRATIS OPENBAAR VERVOER VOOR
MINIMA EN OUDEREN.**

10 EEN DUURZAME SAMENLEVING WAARIN WIJ OMKIJKEN NAAR ONZE OMGEVING

Groene groei is groene kansen

Onze collectieve levensstijl heeft negatieve gevolgen voor onze gezondheid en bedreigt diezelfde levensstijl door klimaatverandering, uitputting van grondstoffen en aantasting van de natuur. Door de groei van de bevolking zal deze dreiging alleen maar nijpender worden. Klimaatverandering bedreigt niet alleen levens door natuurgeweld, maar ook door dalende voedselproductie en waterschaarste. Onze levensstijl aanpassen levert werk en groei op en beschermt komende generaties. Groene groei is groene kansen. DENK kiest daar ondubbelzinnig voor.

Verantwoorde en toekomstgerichte keuzes

DENK maakt daarom toekomstgerichte keuzes over hoe wij omgaan met ons natuurlijk én ons menselijk kapitaal. Daarbij zien wij geen beperkingen, maar kansen. Groene groei en groene innovatie zijn het nieuwe devies, omdat de kosten van het in stand houden van de huidige vervuiling en klimaatverandering uiteindelijk groter zullen zijn dan van de omslag naar groen. Daarom moeten wij met gerichte investeringen onze economie hervormen van een lineaire, waarbij consumptie en afval centraal staan,

naar een circulaire economie, die uitgaat van hergebruik in de productieketen. Hierbij is een potentiële winst van 50.000 banen, 7 miljard euro en 10% reductie van CO₂-uitstoot te boeken.

Daarom moeten alle kern- en kolencentrales dicht. De smerigste als eerst. Dit kunnen wij opvangen met gas, maar zaak blijft een vlotte en verantwoorde overgang op groen. Hierbij sluiten wij geen bronnen uit, maar zon en wind hebben de voorkeur. We leggen concrete doelstellingen vast: minstens 40% schone energie in 2030 en 100% in 2050. We zetten in op energiebesparing, door geld uit te trekken om zoveel mogelijk woningen energieneutraal te maken.

De luchtkwaliteit moet verbeteren door afschaffing van de vrijstelling van de kolenbelasting voor kolencentrales, grootverbruik van energie zwaarder te belasten met de energiebelasting, een verbod op de vervuilende tweetaktbrommers in te stellen en (meer) belastingvoordeel voor hybride en elektrische auto's in te voeren. Daarnaast is het van groot belang om te investeren in een goede infrastructuur voor fietsers.

Menselijk kapitaal en duurzaamheid

DENK vat duurzaamheid breed op. Duurzaamheid gaat ook over de mens. DENK kijkt daarom met grote zorgen naar de toenemende uitputting van ons menselijk kapitaal als gevolg van de gejaagdheid en intensiteit van het dagelijkse leven. Burn-outs, lichamelijke klachten en vereenzaming dwingen ons om meer bezinning mogelijk te maken en in te zetten op gezondere leef- en werkomgevingen. Voor een duurzame inzetbaarheid van de mens is voorts het vergroten van de mogelijkheden om een leven lang te leren van het meest essentiële belang.

Burn-outs, lichamelijk klachten en vereenzaming -> Bezinning...

TIEN VOORSTELLEN VOOR EEN DUURZAME SAMENLEVING

1 Overgang naar een circulaire economie

DENK vindt dat het gebruik van grondstoffen moet worden beperkt en dat productieafval moet worden hergebruikt. DENK is daarom:

- Vóór een investeringsfonds voor de circulaire economie
- Vóór het vergroten van recycling en afvalscheiding door goede inzamelingspraktijken de norm te maken
- Vóór het heffen van statiegeld op blikjes en plastic flesjes, zodat zwerfafval verminderd

Geen vooruitgang op het gebied van recycling, dus maatregelen zijn nodig...

Sinds 2000 is het aandeel gerecycled afval van het totale afval constant gebleven

Bron: CBS (2015). Green Growth in the Netherlands.

2 De overheid zo inrichten, dat de overheid het juiste voorbeeld geeft en duurzaam inkoopt

DENK vindt dat de overheid altijd het goede voorbeeld moet geven, ook op het gebied van duurzaamheid. DENK is daarom:

- Vóór een overheid die aantoonbaar 100% duurzaam inkoopt en dat jaarlijks laat toetsen
- Vóór strengere minimum milieueisen bij het geven van opdrachten van overheden aan andere partijen

3 Bedrijven aanspreken op hun verantwoordelijkheid, hoe groot en hoe belangrijk deze bedrijven ook zijn

DENK vindt het schandalig als bedrijven in het buitenland ecosystemen ontregelen en beschadigen. DENK is daarom:

- Vóór het aansprakelijk stellen van multinationals en hun partners die in het buitenland het milieu beschadigen
- Vóór naming and shaming van bedrijven die bijdragen aan de kaalslag van ontwikkelingslanden

Voorbeeld: onze bedrijven vernietigen ecosystemen over de grens...

In 50 jaar is er 1,5 miljoen ton olie in de Niger rivierdelta gelekt

Bron: Fukuyama, F. (2014). Political order and political decay.

4 Voedselverspilling op zo veel mogelijk manieren tegengaan

DENK vindt dat voedselverspilling ten koste gaat van het milieu en ethisch niet is goed te keuren. DENK is daarom:

- Vóór het wegnemen van onnodige regels, zodat goed voedsel niet meer wordt weggegooid
- Vóór het stimuleren dat bedrijven afspraken maken met liefdadigheidsinstellingen over voedseloverschotten
- Vóór verpakkingsvoorschriften om verspilling tegen te gaan bij bijvoorbeeld evenementen

Overgang naar een circulaire economie

Enorme verspilling van voedsel in Nederland...

Tussen de 109 en 162 kilo voedsel wordt per inwoner verspild

Bron: Wageningen Universiteit (2015). Monitor voedselverspilling.

5 Investeren in de vergroening van onze energievoorziening

DENK vindt dat we te lang niets hebben gedaan aan verduurzaming. Er moet nu gekozen worden voor groen. DENK is daarom:

- Vóór een wettelijk vastgelegd doel van 40% duurzame energievoorziening in 2030 en 100% in 2050

Nederland moet stijgen van de onderkant naar de top...

In de EU-28 staat ons land 26e m.b.t. het groene deel van de energieconsumptie

Bron: CBS (2015). Green Growth in The Netherlands.

6 Inzetten op energieuinige gebouwen

DENK vindt dat we met onze gebouwen een grote slag richting energieuinigheid moeten maken. DENK is daarom:

- Vóór het verplicht stellen van de bouw van energieneutrale gebouwen in het bouwbesluit van 2018
- Vóór het stimuleren van isolatie en verduurzaming van onze bestaande gebouwen

7 Verduurzamen van landbouw door het ondersteunen van kleinschalige kringlooplandbouw

DENK vindt dat we de landbouw moeten verduurzamen door minder uit te gaan van massaproductie. DENK is daarom:

- Vóór het stimuleren van kleinschaligere landbouw, die minder of niet afhankelijk is van externe input, door te werken met de kringlooplandbouwmethode

8 Nederland wordt koploper op het gebied van groene innovatie

DENK ziet duurzaamheid als een kans. Nederland moet daarom meer investeren in de groene economie. DENK is daarom:

- Vóór groene technologie als speerpunt in het innovatiebeleid en het stimuleren van greentech clusters

Nederland is nog geen groen innovatie land...

NL staat 23e van 34 OECD-landen op de lijst van groene patenten

Bron: CBS (2015). Green Growth in The Netherlands.

9 Beschermding van de diversiteit van het dierlijk en plantaardig leven

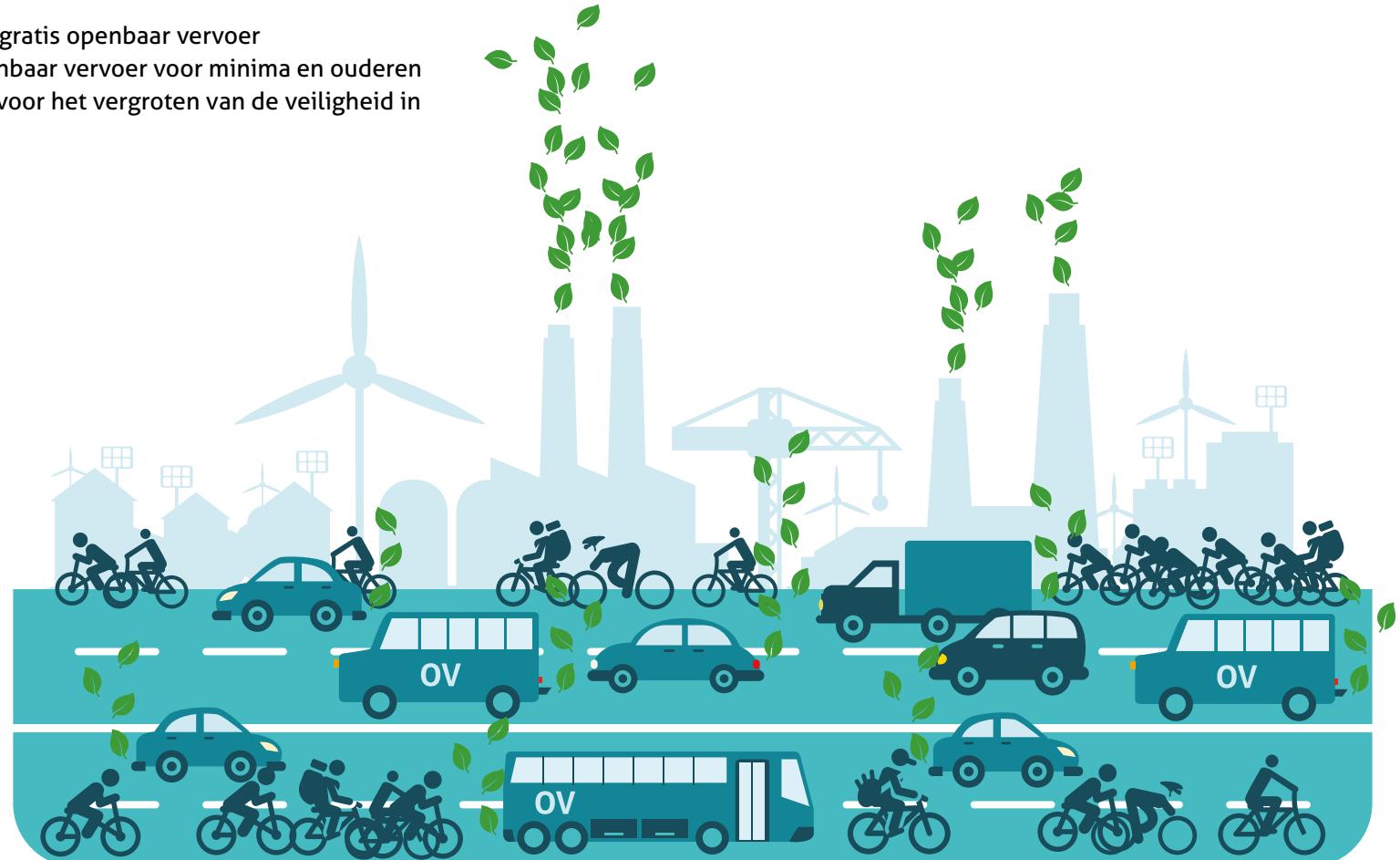
DENK vindt dat komende generaties net zo veel recht hebben op het genieten van natuur als onze generatie. DENK is daarom:

- Vóór het op termijn inrichten van 20% van ons Noordzeegebied als zeereservaat
- Vóór meer beschermd natuurgebieden in Nederland

10 We investeren in een goedkoper, veiliger en betaalbaarder openbaar vervoer in heel Nederland

DENK wil het autoverbruik verminderen en ervoor zorgen dat iedereen gebruik kan maken van transport. DENK is daarom:

- Vóór het uitvoeren van pilots met gratis openbaar vervoer
- Vóór een investering in gratis openbaar vervoer voor minima en ouderen
- Vóór meer aandacht en middelen voor het vergroten van de veiligheid in het openbaar vervoer

DENK ziet duurzaamheid als een kans. Nederland moet daarom meer investeren in de groene economie

Aruba

Nederland

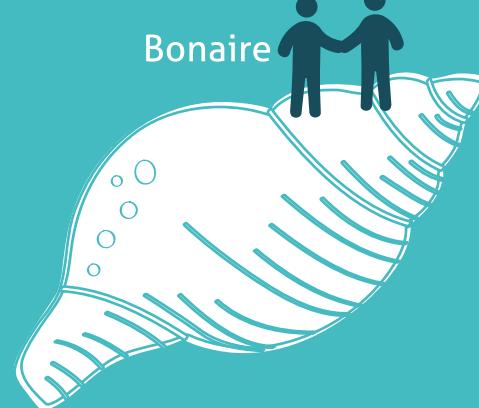
Sint Maarten

**De Caribisch-Nederlandse samenleving
waarin alle burgers gelijkwaardig zijn**

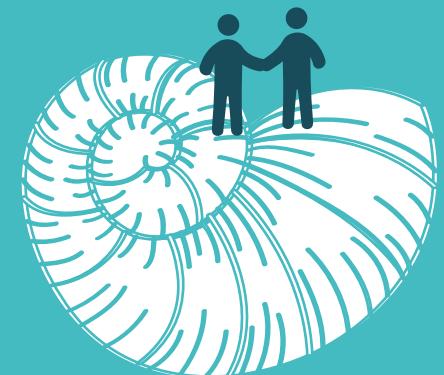
Bonaire

Curaçao

Sint Eustatius

Saba

Special Caribisch Nederland

DE CARIBISCH-NEDERLANDSE SAMENLEVING WAARIN ALLE BURGERS GELIJKWAARDIG ZIJN

400 jaar lange geschiedenis

Sinds ongeveer 400 jaar is onze samenleving verspreid over zowel het Europese continent als over het Caribische gebied. In riksverband maken immers naast Nederland, ook de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten deel uit van het koninkrijk en als gemeenten zijn de eilanden Bonaire, Saba en Sint Eustatius onderdeel van Nederland. DENK wil deze 400 jaar oude banden versterken en meer bewustzijn voor deze banden scheppen.

Goede en gelijkwaardige relaties in ons koninkrijk

In koninkrijksverband moet na de vorming van de nieuwe relatie met de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten in 2010, de relatie met deze landen gelijkwaardiger worden. Nederland dient zich volgens DENK als een goede partner op te stellen die zonder paternalisme bijdraagt aan goed bestuur en goede relaties.

De gelijkwaardigheid in ons koninkrijk moet volgens DENK bewerkstelligd worden door bij de vorming van wetgeving die voor het hele koninkrijk geldt, bepaalde Rijkswetten, de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten dezelfde

rechten te geven als het Nederlandse parlement. Tevens dient er bij Rijkswetten rekening gehouden te worden met de lokale omstandigheden in landen, bijvoorbeeld op het gebied van immigratiwetgeving. DENK staat verder pal voor gelijke bewegings- en vestigingsrechten voor alle onderdanen van ons koninkrijk, zonder 100%-controles.

Caribisch en Europees Nederland zijn met elkaar verbonden

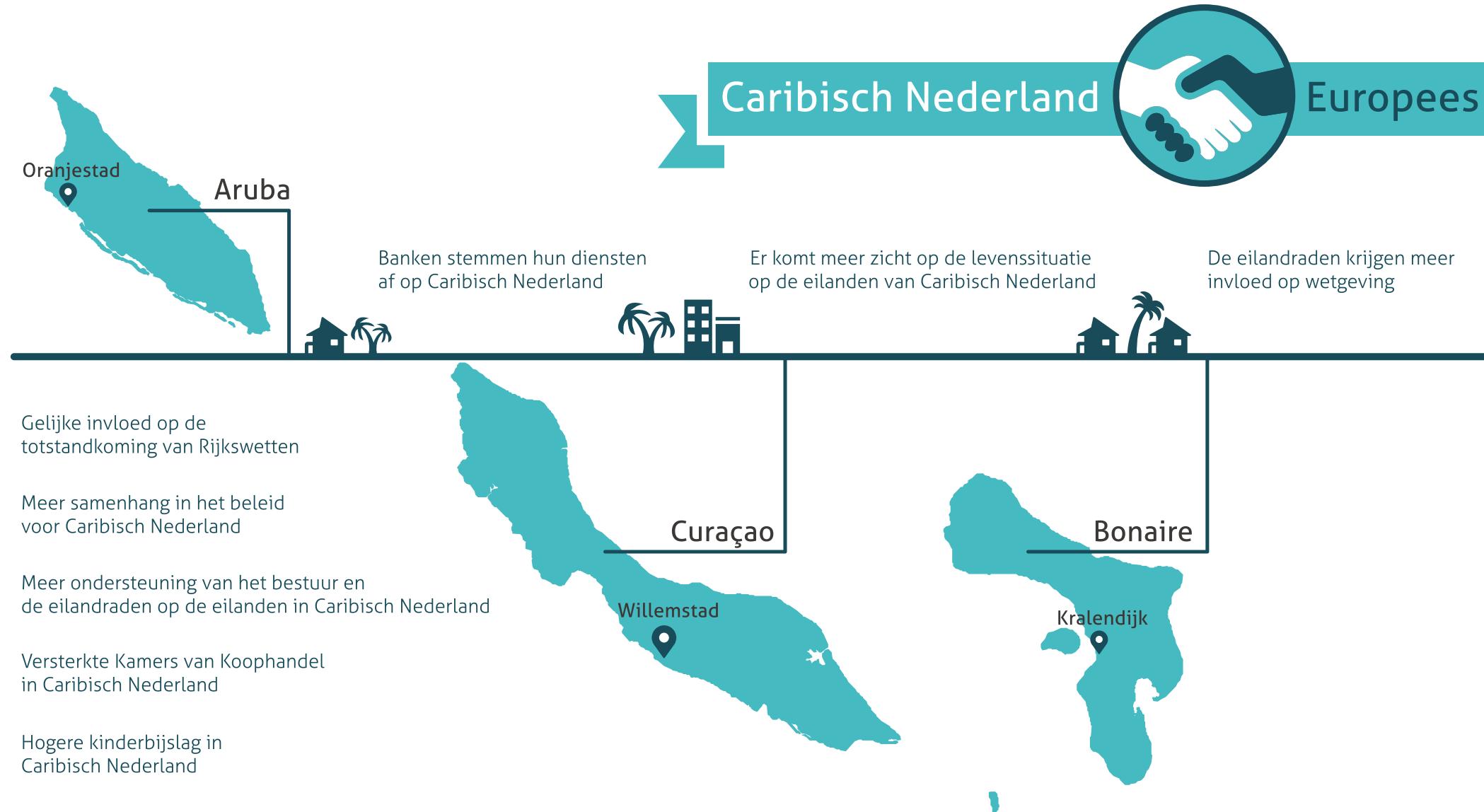
Sinds de herziening van de koninkrijksrelaties in 2010, hebben de inwoners van Bonaire, Saba en Sint Eustatius ervoor gekozen om onderdeel te worden van Nederland. DENK staat achter deze nieuwe invulling en wil zich ervoor inzetten dat de eilanden van Caribisch Nederland een volwaardig onderdeel van Nederland worden, waarbij Caribisch en Europees Nederland intensief en duurzaam met elkaar zijn verbonden. Het verweesde gevoel van vóór 2010 mag niet terugkeren bij de eilandbewoners.

Speciale aandacht voor Caribisch Nederland

Sinds de herziening van onze koninkrijksrelaties zijn op de eilanden van Caribisch Nederland

verschillende veranderingen in gang gezet om de lokale wetgeving meer aan te laten sluiten bij het voorzieningenniveau en de wetgeving in Europees Nederland. Soms met het gevolg dat de situatie van mensen is verslechterd, in plaats van verbeterd. DENK wil daarom de komende jaren speciale aandacht geven aan de uitwerking van deze nieuwe situatie op de eilanden en aan de gevolgen die dit heeft voor de eilandbewoners.

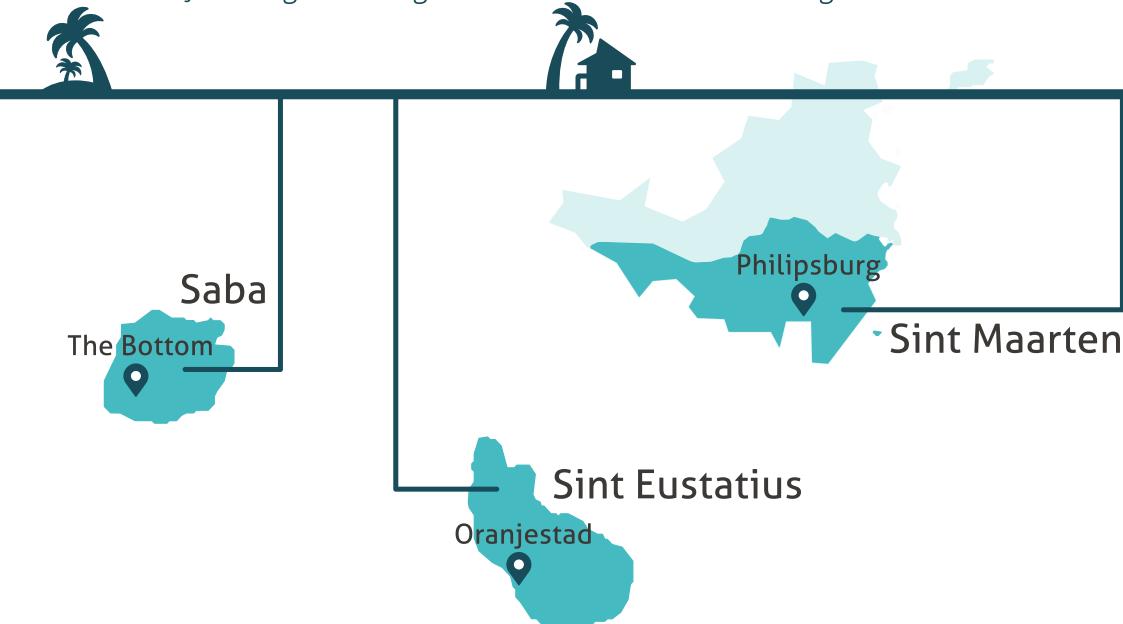
Het is hierbij volgens DENK van groot belang dat voor elk eiland in Caribisch Nederland een normenkader ontwikkeld wordt, waarin wordt vastgelegd wat een acceptabel voorzieningenniveau is in vergelijking met Europees Nederland en hoe er verdere aansluiting gemaakt moet worden tussen wetgeving in Europees en Caribisch Nederland. Door het verschil in context moet autonomie, dus voldoende invloed van de eilandraden, een prominente rol spelen bij dit proces. Verder moet toekomstig beleid gebaseerd zijn op een zo goed mogelijke informatiepositie met betrekking tot de levenssituatie op de Caribisch Nederlandse eilanden.

Inspraak in de benoeming van
de Rijksvertegenwoordiger

Het Caribisch Nederlandse
belastingstelsel wordt herzien

Eilanden en hun onderlinge verhoudingen en afstanden niet op werkelijke schaal afgebeeld!

TIEN VOORSTELLEN VOOR DE CARIBISCH-NEDERLANDSE SAMENLEVING

1 Gelijke invloed op de totstandkoming van Rijkswetten

DENK vindt dat als zaken bij een Rijkswet worden geregeld, dat de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten evenveel rechten als de Nederlandse Tweede Kamer moeten krijgen. DENK is daarom:

- Vóór stemrecht voor de Staten van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten bij de totstandkoming van Rijkswetten

2 Meer samenhang in het beleid voor Caribisch Nederland

DENK vindt dat, omdat de ministeries afzonderlijk beleid uitvoeren voor Caribisch Nederland, het beleid versnipperd en tegenstrijdig is en te ver af staat van de eilandbewoners. DENK is daarom:

- Vóór een coördinerende rol voor de Rijksdienst Caribisch Nederland van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het beleid voor Caribisch Nederland

3 Meer ondersteuning van het bestuur en de eilandraden op de eilanden in Caribisch Nederland

DENK vindt dat de kwaliteit van bestuur in Caribisch Nederland op dit moment beter kan. De controlerende rol van de eilandraden kan beter en het eilandbestuur kan transparanter, beter en consistent functioneren.

DENK is daarom:

- Vóór het aanbieden van meer ambtelijke en financiële steun aan het bestuur en de eilandraden in Caribisch Nederland
- Vóór het aanbieden van Nederlandse scholing aan raadsleden en bestuurders uit Caribisch Nederland
- Vóór het instellen van een door de eilandraden gekozen en geïnstitutionaliseerde belangenvertegenwoordiger van de eilandraden en eilandbewoners in Nederland

4 Hogere kinderbijslag in Caribisch Nederland

DENK vindt het een kwalijke zaak dat de kinderbijslag in Caribisch Nederland veel lager is dan die in Nederland, terwijl een aanzienlijk gedeelte van de kinderen in Caribisch Nederland in voor Nederland onacceptabele omstandigheden opgroeit. DENK is daarom:

Vóór het baseren van het kinderbijslagbedrag in Caribisch Nederland op de verhouding tussen het prijsniveau van Europees Nederland en de Caribisch Nederlandse eilanden

Armoede in Nederland...

Het gemiddelde besteedbaar inkomen van een huishouden in de laagste 25%-groep in Caribisch Nederland bedraagt slechts 33% van dezelfde groep in Europees Nederland

Bron: SCP (2015). Vijf jaar Caribisch Nederland.

5 Meer zicht op de levenssituatie op de eilanden van Caribisch Nederland

- DENK vindt het zorgelijk dat uit een recente evaluatie blijkt dat er weinig recente en vergelijkbare informatie is over de kwaliteit van leven en voorzieningen in Caribisch Nederland. DENK is daarom:
- Vóór het verbeteren van de (wetenschappelijke) informatievoorziening over Caribisch Nederland
- Vóór het opstellen van koopkrachtmodellen voor de eilanden van Caribisch Nederland door het CPB

6 De eilandraden krijgen meer invloed op wetgeving

DENK vindt het, door de eigen context van de eilanden, belangrijk dat de eilandraden invloed hebben op wetgeving. DENK is daarom:

- Vóór het recht van eilandraden om bij meerderheid van stemmen in de eilandraad wetten becommentarieerd en gewijzigd terug te zenden naar de Tweede Kamer

7 Inspraak in de benoeming van de Riksvertegenwoordiger

DENK vindt dat de eilandraden medezeggenschap moeten krijgen bij de benoeming van de Riksvertegenwoordiger. DENK is daarom:

- Vóór instemmingsrecht voor de eilandraden bij de benoeming van de Riksvertegenwoordiger

8 Banken stemmen hun diensten af op Caribisch Nederland

DENK vindt het kwalijk dat sommige Nederlandse banken Caribisch Nederland aanmerken als 'buitenland' terwijl de eilanden bij Nederland horen, alsmede dat geen enkele Nederlandse bank een vestiging heeft op de eilanden.

DENK is daarom:

- Vóór het stimuleren dat Nederlandse banken zich vestigen in Caribisch Nederland en hun financieringsmogelijkheden afstemmen op de eilanden

9 Herziening van het Caribisch Nederlandse belastingstelsel

DENK vindt dat de herziening van het belastingstelsel in Caribisch Nederland negatieve gevolgen heeft. Er is niet goed voorgelicht en in bepaalde situaties werkt het belemmerend. DENK is daarom:

- Vóór betere inlichting van de eilandbewoners over het belastingstelsel door de Belastingdienst Caribisch Nederland op een toegankelijke en begrijpelijke manier
- Vóór het verlagen van de algemene bestedingsbelasting op investeringen in Caribisch Nederland, zodat de investeringen worden bevorderd
- Vóór het instellen van een premiemaximum bij de afdracht van werkgeverslasten, zodat het aannemen van personeel aantrekkelijker wordt
- Vóór het voorkomen van dubbele belastingheffing bij invoer van producten vanuit andere landen binnen het koninkrijk

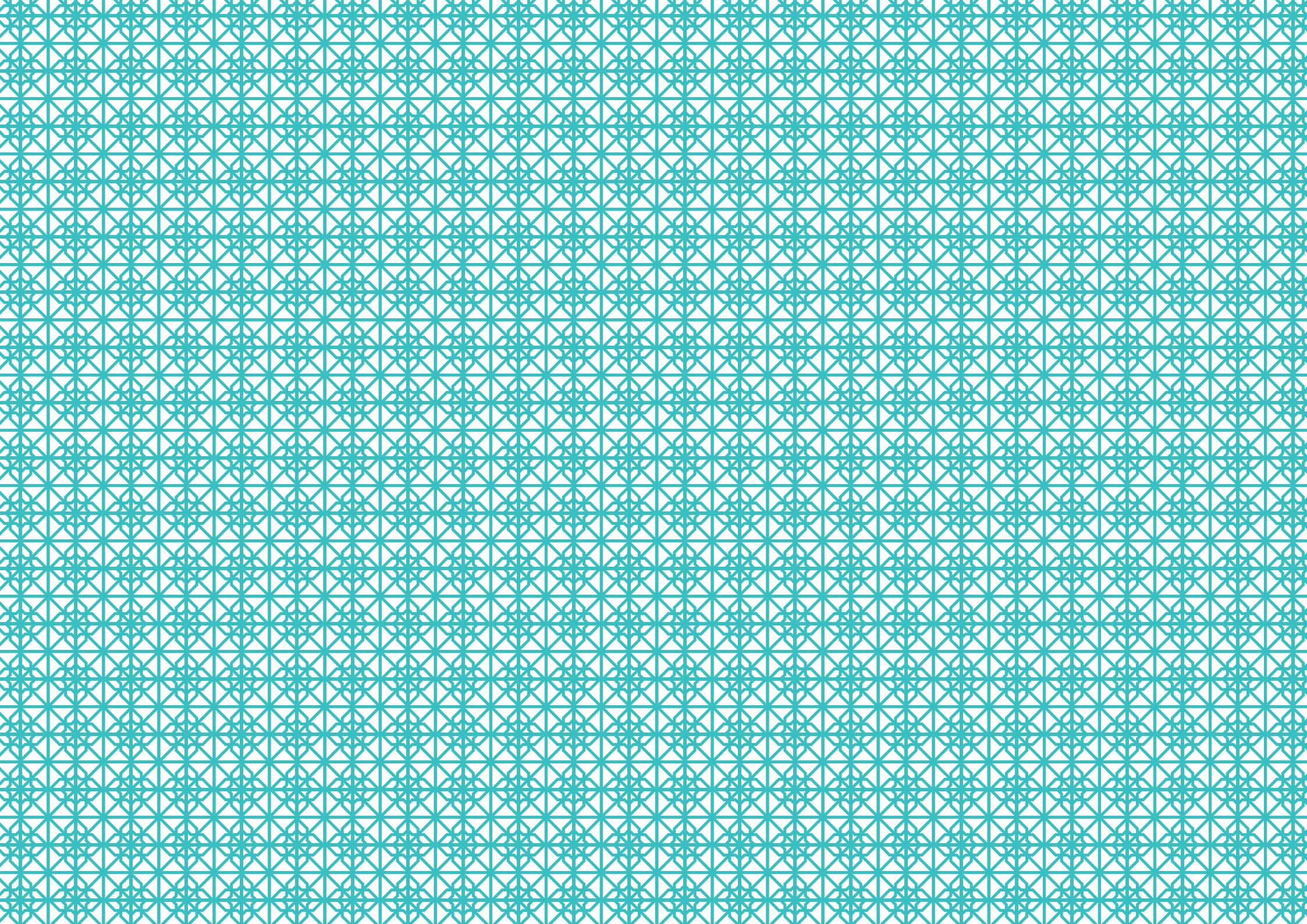
10 Versterkte Kamers van Koophandel in Caribisch Nederland

DENK vindt dat ondernemers in Caribisch Nederland moeten worden ondersteund, omdat de nieuwe relatie veel nieuwe regels heeft gegeven. DENK is daarom:

- Vóór meer ondersteuning van de Kamer van Koophandel aan ondernemers in Caribisch Nederland

DENK behoudt zich alle intellectuele eigendomsrechten en andere rechten voor met betrekking tot alle in dit verkiezingsprogramma aangeboden informatie (waaronder alle teksten, grafisch materiaal en logo's).

De informatie in dit verkiezingsprogramma is uitsluitend bedoeld als algemene informatie en is richtinggevend voor de politieke activiteiten van DENK in de periode 2017-2021. Er kunnen geen rechten aan de informatie in dit verkiezingsprogramma worden ontleend. DENK heeft grote zorgvuldigheid in acht genomen bij het samenstellen van dit programma en daarbij gebruik gemaakt van bronnen die betrouwbaar geacht worden.

DENK

www.bewegingdenk.nl